

MET GOD OP REIS IN DE WOESTIJN

HUGO BOUTER

MET GOD OP REIS
IN DE WOESTIJN

GODS VOORZIENINGEN VOOR PELGRIMS
OP WEG NAAR HET BELOOFDE LAND

Met God op reis in de woestijn

Gods voorzieningen voor pelgrims op weg naar het Beloofde Land

Auteur: Hugo Bouter

Vormgeving: Jan Paul Spoor

Copyright © OudeSporen online uitgeverij

Eerste editie 2021

ISBN/EAN 978-94-91797-54-5

NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Neem de staf en roep de gemeenschap bijeen, u en Aäron, uw broer, en spreek voor hun ogen tot de rots, en die zal zijn water geven. Zo zult u water voor hen voortbrengen uit de rots, en u zult de gemeenschap en hun vee laten drinken'.

Numeri 20:8

INHOUD

Inleiding	9
1. Van Egypte naar Kanaän	11
2. De roeping van Mozes	15
3. Gods vinger bij de plagen	21
4. Een nacht van waken voor de Heere	25
5. De wolkkolom	29
6. Door de Schelfzee	33
7. Mara en Elim	37
8. Het manna	47
9. Rafidim, en Massa en Meriba	55
10. De strijd met Amalek	63
11. Spreken tegen de Rots	69
12. Zingen bij de Springbron	77

INLEIDING

In deze bundel studies richten we ons vooral op een aantal woestijnervaringen in het boek Exodus, na de uittocht van Israël uit Egypte. Maar we sluiten af met enkele laatste ervaringen uit Numeri, dat bij uitstek het boek van de woestijnreis is. Er is echter een duidelijk inhoudelijk verband tussen Exodus 17:5-7 en Numeri 20, toen er in Kades opnieuw een groot gebrek aan drinkwater was ontstaan tegen het einde van de reis. Zie de laatste hoofdstukken van deze bundel.

Zo komen we aan een totaal van twaalf hoofdstukken, met de volgende thema's:

1. Van Egypte naar Kanaän
2. De roeping van Mozes
3. Gods vinger bij de plagen
4. Een nacht van waken voor de Heere
5. De wolkkolom
6. Door de Schelfzee
7. Mara en Elim
8. Het manna

9. Rafidim, en Massa en Meriba

10. De strijd met Amalek

11. Spreken tegen de Rots

12. Zingen bij de springbron

Het is de hoop van de auteur en de uitgever dat deze meditaties tot geestelijke zegen voor de lezers zullen zijn, en opbouw van het geloofsleven.

Gouda, najaar 2021

H. Bouter

1. VAN EGYPTE NAAR KANAÄN

(...) want de HEERE heeft u met sterke hand uit Egypte geleid’.

Exodus 13:9

Het lijkt misschien een vreemde vraag als je alleen gewend bent aan het Hollandse polderlandschap: Ben je in Egypte (1), ben je op weg naar Kanaän (2), of leef je daadwerkelijk in het Beloofde Land (3)? Het gaat ons vooral om de geestelijke toepassing van deze begrippen.

Egypte staat voor de wereld zonder God. De wereld zal evenals Egypte destijds door Gods oordelen, door de plagen van de eindtijd worden getroffen. De Heer Jezus heeft ons echter getrokken uit de tegenwoordige boze wereld of ‘eeuw’, d.i. het bestel van de wereld in de huidige tijd (Gal. 1:4). Daartoe is Hij voor ons gestorven en heeft Hij Zichzelf gegeven voor onze zonden. Hij is het ware Paaslam, en de Rode Zee is een beeld van Zijn dood vóór ons. Het kruis maakt scheiding tussen ons en deze wereld (Gal. 6:14).

Het bloed van Christus, het ware Paaslam (1 Kor. 5:7), beveiligt ons nu reeds voor het oordeel dat de wereld zal treffen in de eindtijd. Gods Zoon, die wij uit de hemelen verwachten, redt ons van de komende toorn (1 Thess. 1:10). In het type van de Rode Zee zien wij

Zijn dood en opstanding vóór ons. De verlossing uit de macht van de wereld en haar overste, de satan, is reeds een feit voor iemand die Christus toebehoort; deze geestelijke verlossing leidt tot de jubelzang van de vrijheid (Rom. 8; vgl. Ex. 15).

Maar dan zijn wij nog niet in Kanaän, het hemelse erfdeel dat de gelovigen is toegezegd. Wij zijn pelgrims op weg naar de heerlijkheid. De ‘woestijn’ is het land van de dood, een dor en droog land zonder water, waar wij als gelovigen doorheen trekken en waar wij zijn aangewezen op hulp van Boven, op hemelse hulpbronnen. Het nieuwe leven voedt zich met het ware Manna uit de hemel en het water uit de Rots (1 Kor. 10:4).

In de brieven van het Nieuwe Testament is deze parallel met Israël duidelijk te volgen. Het volk trok niet onmiddellijk triomferend het Beloofde Land binnen. Zo is er in het Nieuwe Testament verschil met betrekking tot de mate van de éénmaking, de vereniging van de gelovige met Christus. In Romeinen en Galaten zijn wij met Christus gestorven aan de zonde, aan de wet en aan de wereld. Je kunt dus zeggen: verlost uit Egypte en aan de overkant van de Rode Zee, die spreekt van Christus’ dood vóór ons. Maar hoewel wij daar de jubelzang van de bevrijding zingen (Rom. 8 en Gal. 4), zijn wij nog wel in de woestijnsituatie.

Wij zijn op reis naar de toekomstige heerlijkheid. God laat ons in de ‘woestijn’ echter het hemelse plan zien van Zijn gemeente, zoals Israël bij de Sinaï kennis nam van de voorschriften ten aanzien van Gods heiligdom – het voorbeeld dat aan de middelaar Mozes werd getoond op de berg (vgl. 1 en 2 Kor. en Galaten). Kolossenzen en Efeziërs gaan echter veel verder. In Kolossenzen zijn wij om zo te

zeggen in Gilgal, waar het vlees wordt geoordeeld en afgewenteld: '(...) dood dan de leden die op de aarde zijn' (Kol. 3:5).

Vanuit dit uitgangspunt kunnen wij het Beloofde Land verkennen en in bezit nemen, dus 'zoeken en bedenken de dingen die boven zijn, waar Christus is, gezeten aan Gods rechterhand' (Kol. 3:1-2). In Efeziërs zijn wij echter met Christus opgewekt en *in Hem* zelfs geplaatst in de hemelse gewesten, waar al onze geestelijke zegeningen te vinden zijn voor het aangezicht van onze God en Vader (Ef. 1 en 2). Dat is de eigenlijke christelijke positie: volmaakt in Christus vóór God gesteld. Daarom zegt Efeziërs 2:8 ook dat de behoudenis reeds ons deel is door het geloof.

Maar in de 'woestijnbrieven' in het Nieuwe Testament is dat nooit het geval, daar zijn wij steeds op weg naar het hemelse einddoel, naar de definitieve behoudenis. Deze brieven beschrijven onze praktische toestand op aarde. Naast de brieven aan de Romeinen en 1 en 2 Korinthiërs, geldt dit ook voor Filippenzen, Hebréeën, en 1 Petrus. Maar soms is het niet exact in een schema te krijgen. Zo zegt Romeinen dat wij naar Gods eeuwig voornemen reeds verheerlijkt *zijn* (Rom. 8:30)! Gods heilsplan van eeuwigheid tot eeuwigheid is onze zekerheid, en de garantie dat wij het einddoel echt zullen bereiken. Zijn plannen falen niet.

Zowel de Jordaan als de Rode Zee zijn dus beelden van de dood van Christus, maar de 'besteming' is verschillend. In het ene geval is dat de woestijn, om daar in nieuwheid van leven te wandelen (Rom. 6), en in het andere geval is dat het Beloofde Land: de hemelse gewesten met al hun zegeningen. De Heer Jezus Zelf is daar, en Hij is de Vrucht van het Land. Hij is de Eersteling uit de doden (1 Kor. 15:23).

De regen van boven en de waterbronnen van het Land spreken van de vruchtbaarmakende werking van de Heilige Geest. De vrucht van de Geest moet in ons zichtbaar worden, zodat wij veranderd worden naar het beeld van Christus. Het manna is het voedsel voor de woestijn. Dit spreekt van Christus als het ware brood van het leven (vgl. Joh. 6). Het oude of overjarige koren – de verheerlijkte Heer in de hemel – is het voedsel van het land Kanaän (vgl. Joz. 5).

2. DE ROEPING VAN MOZES

Hij zei verder: Ik ben de God van uw vader, de God van Abraham, de God van Izaak en de God van Jakob. En Mozes bedekte zijn gezicht, want hij was bevreesd God aan te kijken’.

Exodus 3:6

En Mozes zei tegen God: Zie, wanneer ik bij de Israëlieten kom en tegen hen zeg: De God van uw vaderen heeft mij naar u toe gezonden, en zij mij zeggen: Wat is Zijn Naam? Wat moet ik dan tegen hen zeggen? En God zei tegen Mozes: IK BEN DIE IK BEN. Ook zei Hij: Dit moet u tegen de Israëlieten zeggen: IK BEN heeft mij naar u toe gezonden’.

Exodus 3:13-14

Toen zei Mozes tegen de HEERE: Och Heere, ik ben geen man van veel woorden. Dat ben ik sinds jaar en dag al niet, zelfs niet vanaf het ogenblik dat U tot Uw dienaar gesproken hebt, want ik spreek onduidelijk en moeizaam (...). Maar hij zei: Och Heere, zend toch iemand anders’.

Exodus 4:10, 13

ZELFKENNIS

Het is interessant te zien hoe bij de roeping van Mozes zowel *zelfkennis* als *godskennis* een belangrijke rol spelen. Beide aspecten komen duidelijk naar voren en gaan hand in hand. Ware kennis van

God leidt namelijk tot ware kennis van onszelf, d.i. een juist inzicht in de plaats die wij voor Zijn aangezicht innemen. Als wij groeien in de kennis van Gods openbaring werpt dat dus ook licht op onszélf.

1. De ontmoeting met God bij de Horeb leidde bij Mozes allereerst tot *vrees voor God*. Toen God hem riep vanuit de brandende doornstruik, verborg hij zijn gezicht, want hij was bang om God te aanschouwen (Ex. 3:6; vgl. Gen. 3:8-10; 32:30). Hij was ook onder de indruk van Gods heiligheid gekomen (Ex. 3:5). Weten wij nog hoezeer Hij te *vrezén* is? Dat aspect van de waarheid kwam in de prediking van Paulus in ieder geval wel naar voren; het was voor hem een krachtig motief om de mensen te overtuigen (2 Kor. 5:11). De Statenvertaling spreekt over ‘de schrik des Heeren’. Wij moeten als zondaars eerst in Gods licht komen en onder de indruk raken van Zijn heiligheid en majesteit. Deze ‘vrees voor God’ is ook heilzaam voor ons. Natuurlijk verandert dit zodra Hij ons als Zijn kinderen heeft aangenomen. Dan is er geen reden meer om ons voor Hem te *verbergen*; wij mogen dan zelfs net zoals Mozes van aangezicht tot aangezicht met Hem spreken!
2. Zelfkennis leidt in de tweede plaats tot *nederigheid* en het besef van *eigen geringheid* tegenover de eeuwige God. Wie ben ik in Zijn licht? De HEERE openbaarde Zichzelf aan Mozes als de Eeuwige, de IK BEN. Mozes moest echter zeggen: ‘*Wie ben ik (...)?*’ (Ex. 3:11). Er was niet veel van zijn oorspronkelijke ambities en pretenties overgebleven (vgl. Hand. 7:23-25). Toch was nu voor hem na een leerschool van 40 jaar de tijd aangebroken om als de echte leider van het verachte en verdrukte slavenvolk op te

treden. Mozes moest leren dat Gods kracht in zijn *zwakheid* zou worden volbracht. De reactie van de HEERE op dit woord van Mozes was dan ook: *Ik ben immers met u!* (Ex. 3:12). Zo is Christus met ons tot aan de voleinding van de eeuw (Matt. 28:20). Wat een heerlijke belofte!

3. Ware zelfkennis mag echter niet leiden tot *zelfverreemding* of *ongehoorzaamheid* (in feite *rebellie*) jegens God. Dat zien wij hier in de derde plaats bij de roeping van Mozes. Tot tweemaal toe sprak hij een klacht uit, die in feite een protest was tegen de weg die God met hem ging: *Och Heere (...)* (Ex. 4:10, 13). God ging eerst geduldig in op de bezwaren die Mozes naar voren bracht, maar uiteindelijk wekte diens weigerachtige houding Zijn gerechtvaardigde toorn: Hij wist immers wat Hij deed? Zo moeten wij als gelovigen leren de plaats van een *dienstknecht* in te nemen en ondanks onze zwakheid gehoor te geven aan Gods roepstem.

GODSKENNIS

Gepaard aan deze groei in zelfkennis in het leven van Mozes valt echter ook een rijkdom te zien aan *godskennis* en *godsopenbaring*. Toen de HEERE hem riep, maakte Hij Zichzelf aan hem bekend met een aantal specifieke karaktereigenschappen. Hierin herkennen wij belangrijke kenmerken van onze God en Vader, en van onze Heer en Heiland Jezus Christus:

1. Hij is Degene die in de doornstruik tegenwoordig was. De brandende doornstruik is een beeld van het volk van God. De

heilige God woonde als een verterend vuur in hun midden, maar toch werd de doornstruik niet verteerd (Ex. 3:2; vgl. Deut. 33:16). Door het werk van Christus heeft de heilige God nu een rechtvaardige grondslag gevonden om tot in eeuwigheid *bij* en zelfs *in* ons te wonen. De oudtestamentische offer- en eredienst was daarvan een afschaduwing.

2. Hij is de God van Abraham, Izak en Jakob. God was trouw aan Zijn beloften jegens de aartsvaders; door middel van de verlossing uit Egypte en de intocht in Kanaän zouden die beloften nu in vervulling gaan. Met ieder van de aartsvaders had Hij een *persoonlijke* relatie, want er staat letterlijk dat Hij ‘de God van Abraham’, ‘de God van Izak’, en ‘de God van Jakob’ is (Ex. 3:6, 15). In het Nieuwe Testament gebruikt de Heer Jezus dit Schriftwoord als een argument om de sadduceeën de mond te snoeren. God is geen God van doden, maar van levenden; want voor Hem leven zij allen (Luk. 20:27-40).
3. Hij is ook de Heiland en de Hogepriester. God was de Redder, de Verlosser van Zijn volk. Hij was neergedaald om het uit de macht van de Egyptenaren te redden en het uit Egypte te voeren naar een goed en wijd land, een land vloeiende van melk en honing (Ex. 3:8). Gods heil, Zijn uitredding zien wij in het Nieuwe Testament in het kruis en de opstanding van Christus. Wij zien hier tevens Gods medegevoel, Zijn medelijden met Zijn volk, Zijn ingaan in hun smarten (Ex. 3:7, 9; vgl. Jes. 63:9). Het zijn dezelfde priesterlijke gevoelens die de Heer Jezus nu tentoonspreidt als onze hemelse Hogepriester.

4. Verder is Hij de IK BEN. Wanneer het volk Mozes kritisch zou bevragen over zijn opdracht en zijn Zender, dan moest hij antwoorden dat Gods naam luidde: 'IK BEN DIE IK BEN' (Ex. 3:13-14). Hij is *Dezelfde* tot in eeuwigheid. Het is van belang dat deze naam in het Nieuwe Testament voor de Heer Jezus wordt gebruikt, met name in het evangelie naar Johannes. Vóór Abraham werd geboren, was Hij er als de IK BEN (Joh. 8:58).
5. Vervolgens vinden wij de aanspreektitel die de Israëlieten moesten gebruiken. Gods naam was voor eeuwig de HEERE, Jahweh, de Eeuwige. Met die naam wilde Hij door Zijn volk worden aangeropen van geslacht tot geslacht (Ex. 3:15-16). Voor ons als christenen geldt speciaal de kostbare *Vadernaam*.
6. Bovendien was Hij 'de God van de Hebreëen' (Ex. 3:18). In het boek Genesis wordt Abram reeds een Hebreëer genoemd (Gen. 14:13). Het is een benaming die werd gebruikt voor *pelgrims*, voor mensen van de overzijde (nl. van de Rivier). Israël was een volk van pelgrims. Wij zijn als gelovigen ook vreemdelingen en bijwoners op aarde, wij hebben hier geen blijvende stad.
7. Ten slotte is God Degene die ons zendt en Die ons Zijn opdrachten geeft. Hij is volkomen bekwaam daartoe. Hij weet wat Hij doet, want Hij is onze *Schepper* en *Formeerder*. Toen Mozes zich bleef verzetten tegen Gods bevelen, zei de HEERE tegen hem: *'Wie heeft de mens een mond gegeven, wie maakt stom of doof, zijende of blind; ben Ik het niet, de HEERE? Nu dan, ga heen. Ik zal met uw mond zijn en u leren wat u spreken moet'* (Ex. 4:11-12). Ook voor ons als christenen is het nodig te groeien in de kennis van God en de kennis van onze Heer en Heiland (2 Petr. 3:18). De kennis van

Zijn Persoon leidt tot ware zelfkennis, en een leven in Zijn dienst en tot Zijn eer.

3. GODS VINGER BIJ DE PLAGEN

‘Al het stof van de aarde werd tot muggen, in heel het land Egypte. De magiërs deden met hun bezweringen hetzelfde om muggen voort te brengen, maar zij konden het niet. En de muggen zaten op de mensen en op de dieren. Toen zeiden de magiërs tegen de farao: Dit is de vinger van God’.

Exodus 8:17-19

Gods vinger wordt in de Bijbel gebruikt als een symbool van Zijn kracht en macht. Wij zien dit zowel bij de *schepping* als bij de herschepping, onze *verlossing* en *heiliging*, en ook bij het komende *gericht*:

DE SCHEPPING

Hiervan zegt de psalmdichter vol bewondering: ‘Als ik Uw hemel zie, het werk van Uw vingers, de maan en de sterren, die U hun plaats gegeven hebt, wat is dan de sterveling, dat U aan hem denkt, en het mensenkind, dat U naar hem omziet?’ (Ps. 8:4-5). God is de Bouwmeester van het heelal en Zijn vingers hebben alles toebereid. Dat geldt ook voor ieder mens afzonderlijk. David zegt dat God hem in de schoot van zijn moeder heeft geweven en hem wonderbaar

heeft toebereid (Ps. 139:13-14). Jeremia gebruikt het beeld van de pottenbakker (Jer. 18). Wij zijn als leem in Zijn handen.

DE VERLOSSING

Helaas is de mens in de zonde gevallen. Door één mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood (Rom. 5:12). Wij hebben verlossing nodig, heil, redding, bevrijding. De exodus uit Egypte is een mooie illustratie hiervan. De verlossing, het heil van de Heere trad daarin aan het licht (Ex. 14:13-14). Met een sterke hand leidde Hij Zijn volk uit Egypte (Ex. 13:9). Bij de gebeurtenissen die daaraan voorafgaan, is ook weer sprake van Gods *vinger*.

De plagen, de oordelen over Egypte, waren het werk van Zijn hand. Profetisch spreken ze van de oordelen die de wereld in de eindtijd zullen treffen (vgl. het boek Openbaring). De wereld gaat ten onder, maar God verlost Zijn volk uit een boze en vijandige wereld. Hij brengt zelfs leven tevoorschijn uit het stof van de dood. Dat is Gods vinger (Ex. 8:19).

DE HEILIGING

Na de verlossing gaat God Zijn bijzondere weg met het volk dat Hij voor Zichzelf heeft bestemd en geheiligd. Er is *principiële*, maar ook *praktische* heiliging. Het *eerste* zien wij in de geschiedenis van Israël bij de uittocht en het gebeuren bij de berg Sinaiï, het *tweede* is de uitwerking daarvan in de dagelijkse levenspraktijk. Mozes kreeg van de HEERE de twee stenen tafelen, ‘beschreven door de vinger van

God' (Deut. 9:10; 10:4). God deed alles wat nodig was om het volk te leiden aan Zijn hand.

Maar als de wet van God niet in het hart staat gegraveerd (zoals bij Christus Zelf, Ps. 40:9), blijft zij krachteloos. Daarom was er ook een *beter* verbond nodig, een *nieuw* verbond (Hebr. 8:10). Christus, Die de wet heeft vervuld, wordt nu door de Geest van de levende God geschreven niet op tafelen van steen, maar op tafelen van vlees, d.i. in de harten van de gelovigen (2 Kor. 3:3). Bent u ook een brief van Christus? Dat is echte heiligmaking.

HET OORDEEL

God heeft heel het oordeel gelegd in handen van de Zoon (Joh. 3:35; 5:22). Hij heeft Hem macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij de Zoon des mensen is (Joh. 5:27). God zal op een dag (d.i. de dag van Christus) de wereld rechtvaardig oordelen door een Man, Die Hij heeft aangewezen, waarvan Hij voor allen het bewijs geleverd heeft door Hem uit de doden op te wekken (Hand. 17:31). De *vingers* van een mensenhand, die koning Belsazar het oordeel aankondigden dat hem die nacht zou treffen, waren daarvan een voorproef (Dan. 5:5, 24).

Maar wat is beter: Zijn machtige hand nu te ondervinden in redding en bevrijding (vgl. Luk. 11:20), of straks getroffen te worden door Zijn plagen en Zijn oordelen?

4. EEN NACHT VAN WAKEN VOOR DE HEERE

‘Zij moeten het vlees dezelfde nacht nog eten; op vuur gebraden (...). Want Ik zal in deze nacht door het land Egypte trekken en alle eerstgeborenen in het land Egypte treffen (...). De tijd dat de Israëlieten in Egypte gewoond hadden, was vierhonderddertig jaar. En het gebeurde na verloop van vierhonderddertig jaar, op deze zelfde dag gebeurde het: alle legers van de HEERE zijn uit het land Egypte vertrokken. Een nacht van waken was dit voor de HEERE om hen uit het land Egypte te leiden. Daarom is dit een nacht ter ere van de HEERE: een waken voor alle Israëlieten, al hun generaties door.’

Exodus 12:8, 12, 40-42

‘Toen zei Jezus tot hen: U zult allen over Mij ten val komen in deze nacht (...). Toen zei Hij tot hen: Mijn ziel is zeer bedroefd tot de dood toe; blijf hier en waak met Mij.’

Mattheüs 26:31, 38

‘Van het zesde uur af nu kwam er duisternis over het hele land tot het negende uur toe. Omstreeks het negende uur nu riep Jezus met luider stem de woorden: Eli, Eli, lama sabachtani? Dat is: Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?’

Mattheüs 27:45-46

‘Want ik heb van de Heer ontvangen, wat ik u ook heb overgegeven, dat de Heer Jezus in de nacht waarin Hij overgeleverd werd, brood nam; en nadat Hij gedankt had, brak Hij het en zei: ‘Dit is Mijn lichaam, dat voor u is; doe dit tot Mijn gedachtenis.’

1 Korinthiërs 11:23-24

EEN NACHT VAN WAKEN

Misschien kent u wel de volgende regels van een lied uit de bundel van Johannes de Heer:

*‘t Is middernacht en in de hof,
buigt, tot de dood bedroefd, in ‘t stof,
de Levensvorst; in Zijn gebeên,
doorworstelt Hij Zijn strijd alleen.*

Dit lied vertolkt heel treffend de eenzaamheid van Christus in de hof Gethsemane en het zielenlijden dat Hij, wakend en biddend, helemaal alleen doorworstelde. Zijn discipelen begrepen niets van Zijn strijd, hoewel zij die nacht het Pascha met Hem hadden gegeten en Hij daarna het Avondmaal had ingesteld. Zij zouden Hem zelfs verlaten en van Hem vluchten, en Petrus zou Hem verloochenen.

Het was een *nacht van waken* voor Christus, maar er was niemand die Hem begreep en die Hem bijstond. Na de nacht in de hof van Gethsemane zou de ‘nacht’ van Golgotha volgen en de verschrikkingen daarvan stonden Hem duidelijk voor ogen. Maar er waren géén

vertroosters, niet in de hof en evenmin op de heuvel Golgotha. Toch heeft Christus Zelf steeds aan Zijn discipelen gedacht, want Hij heeft hen liefgehad ‘tot het einde’ (Joh. 13:1). En daarom had Hij reeds eerder in die nacht waarin Hij werd overgeleverd, brood en beker aan de discipelen gegeven, opdat zij Hem zouden gedenken en Zijn dood zouden verkondigen – totdat Hij komt!

De nacht waarin de Heer het Pascha at met Zijn discipelen, verwees terug naar die bange nacht in Egypte, toen de HEERE Zijn volk door een verheven hand uit het land van de slavernij leidde. Het bloed was aangebracht aan de deurposten van de huizen van de Israëlieten, het lam was geroosterd in het vuur en het werd gegeten door de pelgrims die gereed stonden om te vertrekken: de lendenen omgord, de schoenen aan de voeten en de staf in de hand. Het was een gedenkwaardige nacht, een nacht van waken voor het volk van God, maar bovenal een nacht van waken *voor de HEERE Zelf* – en tevens een nacht van waken *tot eer van Hem*.

Zoals het Pascha de Israëlieten ieder jaar herinnerde aan de verlossing uit Egypte, zo bepaalt het Avondmaal ons elke eerste dag van de week bij de grote verlossing die op Golgotha tot stand is gebracht, toen Christus de woorden riep: ‘Het is volbracht!’ Het verzoeningswerk van het Lam van God beveiligd ons voor de komende toorn. De wereld *is* zelfs reeds geoordeeld; voor het geloof is dat een realiteit. En wij zijn op weg naar het Beloofde Land, naar de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem.

Maar dit alles hebben wij te danken aan de arbeid van de ziel van onze Heer en Heiland, aan Zijn moeitevol lijden (Jes. 53:11). Kortom, aan de nacht van Gethsemane en de uren van duisternis op Golgotha.

Zullen wij die nacht nooit vergeten? Christus Zelf heeft het aan Zijn discipelen gevraagd en daarom heeft Hij, in de nacht waarin Hij werd overgeleverd, deze tekenen ingesteld en ze aan ons toevertrouwd, de symbolen die ons telkens herinneren aan de diepte en de hoogte van Zijn werk, de reikwijdte van Zijn lijden.

De verlossing uit Egypte was om zo te zeggen het *begin*. Gods volk moest echter van veel *grotere* vijanden worden bevrijd: de machten van de zonde, de dood en de satan. Daarom moest die tweede ‘nacht’ volgen, een nacht van waken voor de Heer Jezus, in de eenzaamheid van de hof en in de drie uren van duisternis op het kruis. Laten wij Hem daarvoor prijzen en Hem eeuwig grootmaken: Het is volbracht!

5. DE WOLKKOLOM

De plaats van de Sjechina bij de uittocht

‘Hij nam de wolkkolom overdag en de vuurkolom in de nacht niet weg voor de aanblik van het volk’.

Exodus 13:22

GOD, DE MIDDELAAR MOZES EN HET VOLK ISRAËL

In dit hoofdstuk onderzoeken wij de plaatsen in het boek Exodus, die handelen over de wolk- en vuurkolom die het volk van God begeleidde tijdens de woestijnreis. De nauwe band tussen de Sjechina, d.i. de goddelijke tegenwoordigheid, het volk en hun aanvoerder Mozes wordt hierdoor nader belicht. De positie die de wolk daarbij telkens inneemt, is van groot belang. Het gaat om zeven verschillende passages:

1. Bij de uittocht ging de wolk *voor hen uit* om hen te leiden op de weg (Ex. 13:21-22). De HEERE ging voor hen uit, overdag in de wolkkolom en ‘s nachts in de vuurkolom om hun voor te lichten.

Dit spreekt van *de leiding van en de verlichting door de Geest van God* in de ‘woestijn’ van het leven op aarde (vgl. Rom. 8:14vv.).

2. Bij de doortocht door de zee *veranderde* de plaats van de wolk. God maakte toen scheiding tussen het leger van de Egyptenaren en dat van de Israëlieten, zodat de een de ander niet kon naderen (Ex. 14:19-20, 24-25). Dit spreekt van *bescherming en verlossing in het conflict met de vijand*, de volkomen overwinning die nieuwtestamentisch gezien in en door Christus behaald is. Het heil van de Heere is zeker en vast. Er is geen veroordeling meer voor hen die in Christus zijn (Rom. 8:1-2). De dood van Christus scheidt ons van de wereld waarop Gods toorn rust.

De exodus uit Egypte smeedde ook een onverbreekelijke band met Mozes, Gods knecht (Ex. 14:31), zodat de Israëlieten samen met hem de lofzang konden aanheffen aan de overzijde van de Schelfzee (Ex. 15:1vv.). De jubelzang van de bevrijding weerklinkt ook in Romeinen 8. De Heer zingt de lofzang te midden van de Zijnen. Door de Geest van het zoonschap die wij hebben ontvangen, roepen wij: ‘Abba, Vader!’

3. De praktijkervaringen in de woestijn waren niet altijd verheffend. Er ontstond al gauw gemor tegen Mozes en Aäron, in feite tegen de HEERE Zelf (Ex. 16:2-12). Dit is een beeld van *het bedroeven en het weerstaan van de Geest* (vgl. Hand. 7:51; Ef. 1:13; 4:30). De heerlijkheid van God verscheen echter in de wolk *aan de rand van de woestijn*, en Hij opende de sluizen van de hemel: Hij gaf Zijn volk vlees en brood. Nehemia 9 refereert aan Exodus 16 en brengt de leiding van de wolk en de Geest in verbinding met

de gave van het manna, het brood uit de hemel: ‘En U hebt hun Uw goede Geest gegeven (...) en Uw manna hebt U aan hun mond niet onthouden’ (Neh. 9:19-20). Er blijft echter toch een sabbatsrust over voor het volk van God, zoals in Exodus 16 al wordt aangegeven.

4. In Mozes op de berg hebben wij een bijzonder beeld van de *gemeenschap van de Heilige Geest* (Ex. 24:15-18; 2 Kor. 13:13). Want Mozes ging de wolk binnen, die de berg Sinaï bedekte. Dit is een beeld van de huidige positie van de verheerlijkte Christus in de directe tegenwoordigheid van God. God heeft Hem ‘in Zichzelf verheerlijkt’ (Joh. 13:32). In het Nieuwe Testament is dit trouwens ook weer de positie van Mozes (Luk. 9:34 – ‘toen zij de wolk ingingen’). Het spreekt tevens van de christelijke positie, want de gelovige is in de Middelaar – de geliefde Zoon – aangenaam gemaakt vóór God (Ef. 1:3-6).
5. Na de afgoderij met het gouden kalf was de plaats van Mozes, alsmede van de wolkkolom, echter *buiten het kamp*. De gemeenschap van de Heilige Geest leidt tot scheiding van kwaad. Mozes nam afstand van de ongerechtigheid van het volk en spande een tent voor zich uit buiten het kamp, ver van de legerplaats. Daar daalde de wolkkolom neer, aan de ingang van de tent van ontmoeting, en daar sprak God tot Mozes van aangezicht tot aangezicht, zoals iemand spreekt met zijn vriend. Na de verwerping van de Messias was de plaats van de gelovige Hebreëen eveneens buiten de poort van Jeruzalem, d.i. buiten de Joodse legerplaats (Ex. 33:7-11; vgl. 2 Kor. 6:14-18; Hebr. 13:13).

6. De plaats van de ontmoeting met God, in afzondering van kwaad, is een heel bijzondere plaats – zowel op de berg, als in de tent van ontmoeting. Daar toont Hij namelijk Zijn *grote heerlijkheid*. Het gelaat van Mozes straalde en weerkaatste telkens Gods glorie (het slot van Ex. 34 verwijst duidelijk naar de ontmoeting in de tent van samenkomst). De wolkkolom daalde neer en bleef staan aan de ingang van de tent. Mozes representeert hier de nieuwtestamentische gelovige, die vrije toegang heeft tot het hemelse heiligdom. Want wij allen nu, die evenals Mozes met onbedekt gezicht de heerlijkheid van de Heer mogen aanschouwen, worden naar hetzelfde beeld veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid, als door de Heer, de Geest (Ex. 34:33-35; vgl. 2 Kor. 3:1-18).
7. Ten slotte hebben wij aan het einde van het boek Exodus een mooi beeld van *de vervulling met de Geest*. De wolk bedekte namelijk de tent van ontmoeting en de heerlijkheid van de Heere *vervulde* de tabernakel (Ex. 40:33-38; vgl. Ef. 3:16vv.; 5:18-19). De vervulling met Gods Geest is zowel gave als opdracht (vgl. Kol. 3:16). En er is een *collectief* en een *persoonlijk* aspect: de Geest vervult het hele huis (de gemeente), terwijl ook de individuele gelovige een tempel van de Geest is (1 Kor. 3:16; 6:19).

6. DOOR DE SCHELFZEE

Want ik wil niet, broeders, dat u onbekend is, dat onze vaders allen onder de wolke waren, allen door de zee zijn heengegaan, allen tot Mozes gedoopt zijn in de wolke en in de zee'.

1 Korinthiërs 10:1-2

TOT MOZES GEDOOPT

Eerst een persoonlijke vraag om over na te denken: tot wie, of in wiens naam bent u eigenlijk gedoopt? Zijn wij zoals de Israëlieten tot Mozes gedoopt, of misschien tot Johannes de Doper? Of zijn wij als nieuwtestamentische gelovigen soms tot Paulus gedoopt (vgl. Hand. 19:3; 1 Kor. 1:13)? Paulus wilde echter niet dat er tot zijn naam zou worden gedoopt, of in de naam van een andere christelijke leider. Dat zou alleen maar leiden tot partijvorming onder de gelovigen. Als christenen zijn wij niet tot *mensen* gedoopt, maar tot Christus Zelf.

De betekenis van de christelijke doop is namelijk dat we afscheid nemen van ons oude leven en ons voegen bij *Christus*, de gestorven en opgestane Heer, de Leidsman ten leven. Mozes is een type van Christus. Paulus verwijst in 1 Korinthiërs 10 naar de doortocht van Israël door de Schelfzee, waarbij het volk 'tot Mozes gedoopt werd' en zodoende verenigd werd met hun verlosser en leidsman. Aan de

overzijde van de zee aangekomen, zagen de Israëlieten de Egyptenaren dood op de oever van de zee liggen. Toen vreesde het volk de HEERE en zij geloofden in de HEERE *en* in Mozes, Zijn knecht (Ex. 14:29-31). Zij werden ‘tot Mozes gedoopt’, dus nauw met hem verbonden en ondergedompeld in de wateren van de zee. Zij geloofden ook in het optreden, het werk van Mozes en zij volgden hem als hun leidsman. Zij werden zodoende *bij* hun verlosser gevoegd, dus voorgoed met hem verbonden, in het geloof met hem verenigd. De wereld als het machtsgebied van de vijand hadden zij achter zich gelaten.

De toepassing hiervan op ons als christenen is niet moeilijk, zoals het begin van Romeinen 6 laat zien. Wij zijn gedoopt *tot de dood* van Christus, en met Hem verenigd in het ‘watergraf’. Verder zijn wij door de doop ook bij Hem gevoegd als de overste Leidsman en Voleinder van het geloof (Hebr. 12:2). Want Hij is niet in het graf gebleven, de dood kon de Goede Herder niet vasthouden. Hij is door God uit de doden teruggebracht als de grote Herder van de schapen (Hebr. 13:20). En Hij leidt Zijn kudde nu door de woestijn, de wereld als het land van de dood, waar het nieuwe leven geen voedsel vindt.

GEDOOPT IN DE WOLK EN IN DE ZEE

De Israëlieten werden echter tot Mozes gedoopt ‘in de wolk en in de zee’. De wolk, d.i. de wolk- en vuurkolom waarin God woonde, staat hier *voorop*. Dat is zeker niet zonder betekenis als het gaat om de toepassing voor ons als christenen. De wolk spreekt namelijk van de doop met (of: in) de Heilige Geest, terwijl de zee spreekt van de waterdoop. Deze twee ‘dopen’ horen bij elkaar. De Heilige Geest verenigt ons met Christus en maakt ons tot leden van Zijn lichaam,

de gemeente. Zonder innerlijk met Christus verbonden te zijn door de Heilige Geest, is de waterdoop slechts een uiterlijke, rituele handeling. Maar als wij het evangelie hebben gehoord en met een gelovig hart hebben aangenomen, dan worden wij verzegeld met de Heilige Geest en kan de band met de gestorven en opgestane Heer tot uitdrukking worden gebracht in de waterdoop, de geloofsdoop. Wij dienen Hem, en zijn discipelen van Hem te midden van een wereld die Hem heeft uitgeworpen.

Het boek Handelingen laat zien dat de gelovigen uit de volken op grond van het geloof in Christus onmiddellijk de Geest ontvingen en in aansluiting daarop de waterdoop ondergingen (Hand. 10-11). De Geest verbindt ons *innerlijk* met Christus: als vernieuwde mensen zijn wij één geest met Hem (1 Kor. 6:17). Maar wij stellen ons door de waterdoop ook *publiekelijk* onder Zijn gezag en nemen radicaal afscheid van een wereld die onder het oordeel ligt (Joh. 12:31; 16:8-10). Het is een *nieuwe* wereld, die wij met de opgestane Heer als onze Leidsman in het geloof betreden en waarin wij in nieuwheid van leven mogen wandelen. Met Hem zingen wij ook de jubelzang van de bevrijding en de overwinning – vgl. het lied van Mozes aan de andere oever van de Schelfzee (Ex. 15:1; Rom. 8).

7. MARA EN ELIM

Hierna liet Mozes Israël vanaf de Schelfzee opbreken en zij vertrokken naar de woestijn Sur. Drie dagen gingen zij door de woestijn en vonden geen water. Toen kwamen zij bij Mara. Zij konden echter het water uit Mara niet drinken, want het was bitter. Daarom gaf men het de naam Mara (...). Toen kwamen zij bij Elim. Daar waren twaalf waterbronnen en zeventig palmbomen. Zij sloegen daar hun kamp op aan het water’.

Exodus 15:22-27

EERSTE WOESTIJNERVARINGEN NA DE UITTOCHT

Nadat Israël uit Egypte was geleid, zong het aan de overzijde van de Schelfzee het lied van Mozes, de jubelzang van de bevrijding (Ex. 15:1-18). De Israëlieten waren verlost uit de slavernij. God had hun welgedaan. Het was begrijpelijk dat zij een lofzang zongen. In dat lied zongen zij ook reeds over het Beloofde Land dat zij zouden beërven, en over het heiligdom dat God daar zou stichten.

Maar zover was het helaas nog niet, eerst wachtte de reis door de woestijn. In de woestijn zouden zij God gaan dienen, zoals Mozes tegenover Faraó reeds had aangekondigd: ‘Wij willen drie dagreizen ver de woestijn intrekken en de HEERE, onze God, offers brengen, zoals Hij ons gezegd heeft’ (Ex. 7:16; 8:27-28).

Daarover lezen wij echter niets in Exodus 15. Inderdaad trokken zij drie dagen door de woestijn, maar aan het brengen van offers kwamen zij niet toe. Dat gebeurde pas later bij de Sinaï (Ex. 18:12; 24:3vv.). Noch bij Mara, noch bij Elim was er sprake van het brengen van offers. Integendeel, wij zien hier een morrend en klagend volk. Het loflied was verstomd. Zij vonden geen water in de woestijn. Dat was de eerste ‘woestijnervaring’, de eerste moeilijke les die het verlorene volk moest leren op de tocht naar Kanaän.

De woestijn is het land van de dood. Het is een dor en dorstig land, zonder water (Ps. 63:2). Het is een beeld van de wereld als het terrein dat het nieuwe leven niets te bieden heeft, de plek waar wij worden beproefd (‘verzocht’, SV). In de woestijn leren wij wie wijzelf zijn, maar ook Wie God is (Deut. 8:2-4). Wij leren daar *geboorzaamheid* aan God en *vertrouwen* op God. De ziel van de gelovige heeft dorst naar God, ja, zelfs zijn vlees smacht naar Hem. Wij leren daar alles te verwachten van *hemelse* hulpbronnen. God Zelf voorziet Zijn volk in de woestijn van spijs en drank: brood uit de hemel en water uit de steenrots. Met Hem kunnen wij in de woestijn van dit leven onze weg vinden.

Naast het manna waren er ook nog de kwakkels: in de avond gaf de HEERE hun vlees te eten en in de morgen volop brood. In verband met het manna vinden wij tevens de instelling van de sabbat (Ex. 16). Die heeft een diepe profetische en geestelijke betekenis. Er blijft namelijk een sabbatsrust over voor het volk van God (vgl. Hebr. 4:9). Later vinden wij het twistwater van Massa en Meriba, alsook de strijd tegen Amalek (Ex. 17:7vv.).

OVERZICHT VAN EXODUS 15-17

Dit waren de woestijnervaringen van het volk Israël na de uittocht uit Egypte, volgens het bericht van Exodus 15 tot 17. Wij hebben hier ook enkele nadere openbaringen aangaande *de naam van de HEERE* (Ex. 15:26; 17:15). De HEERE wilde de Heelmeester van Zijn volk zijn en Hij voerde het volk ook aan in de strijd. Daarom bouwde Mozes een altaar en noemde het: ‘de HEERE is mijn banier’.

Deze ervaringen hebben ons als nieuwtestamentische gelovigen ook heel veel te zeggen, onder andere over:

1. het lofied van de verlossing, de jubelzang van de bevrijding (Rom. 8);
2. het manna, het brood uit de hemel (Joh. 6);
3. het verborgen manna voor het aangezicht van de Heere (Ex. 16:33; Hebr. 9:4; Openb. 2:17);
4. de sabbatsrust die overblijft voor Gods volk (Hebr. 4:9);
5. het water uit de rots (1 Kor. 10:4);
6. de strijd tegen het zondige vlees (Gal. 5:16vv.);
7. het hemelse hogepriesterschap van Christus (Hebr. 4:14vv.).

Gods volk, de gemeente van de levende God, is ook nu op reis door de ‘woestijn’. Wij zijn op weg naar een beter, dat is een *hemels* vaderland. De parallellen met Israël vinden wij met name in Romeinen, 1 en 2 Korinthiërs, Galaten en Hebreëen. Probeer dit voor uzelf eens nader uit te werken.

Na deze ervaringen met God in de woestijn treffen wij de Israëlieten aan bij de berg van God, de berg Sinai. Daar maakte Hij Zichzelf verder aan Zijn volk bekend, sloot Hij Zijn verbond met hen en gaf hun Zijn wetten en inzettingen (Ex. 18-24). Hier werd ook de bouw voorbereid van de tabernakel, een draagbaar heiligdom voor de God van Israël (Ex. 25-40). Dit heeft ons als gelovigen ook veel te zeggen in verband met de opbouw van de gemeente in onze tijd.

MARA

Zoals gezegd, was de allereerste ervaring dat men rondtrok door de woestijn zonder water te vinden (Ex. 15:22). De tweede was die van het *bittere* water: het water uit Mara, dat op wonderlijke wijze zoet werd doordat Mozes er een stuk hout in wierp. Wat een teleurstellende belevenis moet dit voor de Israëlieten zijn geweest: toen zij na drie dagreizen eindelijk water vonden, bleek het bitter te zijn en konden zij het niet drinken!

Mara (dat betekent ‘bitterheid’, vgl. Ruth 1:20) ontleende hieraan haar naam: ‘Zij konden echter het water uit Mara niet drinken, want het was bitter. Daarom gaf men het de naam Mara’ (Ex. 15:23). Wat een teleurstelling is het ook voor ons als de ‘bronnen’ waaruit wij menen te kunnen drinken, bitter blijken te zijn!

Mara was eigenlijk de eerste echte test tijdens de woestijnreis. Het volk faalde en het morde tegen Mozes. Zo bracht God aan het licht wat er in hun hart leefde: het beginsel van opstand, rebellie tegen Hem en tegen hun leidsman Mozes (Ex. 15:24). Morren of murmureren is een van de ergste zonden die er bestaan. In de vermaningen van

Paulus in 1 Korinthiërs 10 is het de laatste in een opsomming van vijf ernstige afwijkingen van Israël op de reis door de woestijn (1 Kor. 10:10).

IK BEN DE HEERE, UW HEELMEESTER

Dit toont aan hoe belangrijk het principe van gehoorzaamheid is tijdens de beproeving: het aandachtig luisteren naar de stem van de HEERE, het neigen van ons oor tot Zijn geboden en het onderhouden van al Zijn inzettingen. Als dat het resultaat is van de test, dan is het goed. Dan ondervinden wij Zijn helende kracht te midden van de moeilijkheden. Dan ervaren wij dat Hij onze Heiland, onze Heelmeester, is. Dit is een van de bekende samengestelde eigennamen van God: ‘de HEERE, uw Heelmeester’ (Ex. 15:25-26). Enkele hoofdstukken verder komen wij er weer een tegen: ‘de HEERE is mijn Banier’ (Ex. 17:15).

Gods belofte is dan dat Hij Zijn volk geen enkele van de kwalen zal opleggen, die Hij de Egyptenaren – een beeld van de wereldlingen – heeft opgelegd. Als gelovigen vormen wij de grote uitzondering te midden van een wereld zonder God, evenals dat het geval was met het verlore volk Israël. De kwalen, de plagen van Egypte, spreken profetisch van de oordelen die nog over de wereld zullen komen tijdens de Grote Verdrukking.

Het laatste Bijbelboek toont enkele treffende overeenkomsten met de plagen die over Egypte kwamen. Wij herinneren ons dat tijdens de eerste plaag het water in bloed werd veranderd, zodat de Egyptenaren het water uit de Nijl niet konden drinken (Ex. 7:14-25). In de eindtijd

zal het water ook ondrinkbaar zijn. De wateren zullen bitter zijn: de bronnen van het leven veranderen in bittere doodswateren. Het derde bazuinoordeel is namelijk dat er een grote ster uit de hemel valt op het derde deel der rivieren en op de bronnen van de wateren. De naam van de ster wordt genoemd Alsem (dat betekent trouwens ook ‘bitter’). Het derde deel van de wateren wordt dan alsem en vele mensen sterven van het water, omdat het bitter geworden is (Openb. 8:10-11).

Wat is dan het redmiddel, het geneesmiddel voor het bittere water? Hoe kunnen wij ontkomen aan de plagen van Egypte? Het is veelzeggend dat de HEERE Mozes een [stuk] hout, een boomstam wees (zie de SV en de KJV). Precies hetzelfde woord wordt in Deuteronomium 21 gebruikt in verband met de doodstraf door middel van ophanging: ‘(...) maar u moet hem beslist diezelfde dag nog begraven. Een gehangene is namelijk door God vervloekt’ (Deut. 21:22-23). Het bekende citaat van Paulus in de brief aan de Galaten is aan deze passage ontleend: ‘Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek van de wet door voor ons een vloek te worden; want er staat geschreven: Vervloekt is een ieder, die aan het hout hangt’ (Gal. 3:13).

Het verband met het kruishout is dus evident. Christus heeft Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen op het hout (1 Petr. 2:24). Toch moeten wij niet alleen aan de betekenis van het kruis als zodanig denken (hoe belangrijk dat ook is), maar evengoed aan de *Persoon* van de Heere Jezus. Kort voor de kruisiging noemde Hij Zichzelf immers ‘het groene hout’ (Luk. 23:31).

Wanneer wij het hout hier typologisch duiden, gaat het dus om 'Jezus Christus en Die gekruisigd', om de woorden van Paulus te gebruiken (1 Kor. 2:2). Zijn Persoon en Zijn volbrachte werk op het kruis van Golgotha: dat is de remedie tegen elke kwaal, tegen elke plaag. Jezus Christus en Die gekruisigd, was o.a. het geneesmiddel voor de slechte situatie waarin de Korinthiërs verkeerden en ook voor de dwaling waaraan de Galaten zich overgaven. Want ook aan hen was Jezus Christus als de Gekruisigde voor ogen geschilderd (Gal. 3:1). Tot Hem moesten zij zich weer wenden, met Hem moesten zij opnieuw in een levende verbinding worden gebracht.

Het hout dat in het bittere water werd geworpen, maakte het water zoet. Zo werd het drinkbaar. Zo maakt ook de gedachte aan het lijden van Christus het bittere in ons leven zoet. Niets kan ons scheiden van de liefde van God, Die Hij heeft bewezen in de overgave van Zijn geliefde Zoon. En niets kan ons scheiden van de liefde van Christus, die Hij heeft getoond in Zijn Zelfovergave op het kruishout. Inderdaad, de HEERE is onze Heiland, onze Heelmeester. Maar er was geen goedkope oplossing voor onze diepe nood, onze bittere ellende. Christus moest Mens worden en Zijn leven voor ons afleggen om aan ons het leven te kunnen geven.

ELIM, EEN OASE IN DE WOESTIJN

Na Mara volgde tijdens de woestijnreis de oase Elim (dat betekent: 'bomen', terebinten of palmen). In Mara was het water bitter. Maar in Elim dronk Israël volop van het water van het leven: 'Daar waren twaalf waterbronnen en zeventig palmbomen. Zij sloegen daar hun kamp op aan het water' (Ex. 15:27). Hier werd de kudde van God

aan rustige wateren gevoerd en lag ze neer in grazige weiden (Ps. 23:2). Alles sprak van Gods zorg voor Zijn volk. Het was een volheid van weldaden die God aan Zijn volk bewees.

In Elim was er louter zegen te vinden:

1. Maar liefst *twalf* bronnen om uit te drinken, voor elke stam een bron.
2. De schaduw, de bescherming van *zeventig* palmbomen tegen de hitte.
3. Een veilige legerplaats *aan het water*.

Alles getuigde van volmaakte orde en rust. De getallen *twalf* en *zeventig* vinden wij zowel in verbinding met Israël als met de gemeente. Zoals er twalf stamvaders voor Israël waren, waren er ook twalf apostelen voor de gemeente, die het fundament van de gemeente hebben gelegd (Ef. 2:20). Er waren ook zeventig oudsten, die in Israël een speciale plaats innamen (Ex. 24:1). Vergelijk het latere sanhedrin, dat uit zeventig leden bestond plus de hogepriester. De oudsten waren o.a. verantwoordelijk voor de rechtspraak (Ex. 18:22).

In het Nieuwe Testament vinden wij niet alleen *twalf* apostelen die werden uitgezonden door Christus, maar later volgde ook de uitzending van de *zeventig* (Luk. 10:1). Wij staan nog steeds op het fundament dat de apostelen hebben gelegd. Wij laven ons nog steeds aan de bronnen die zij ons hebben nagelaten in het geïnspireerde Woord van God. Wij legeren ons nog steeds dáár ‘aan het water’ (dit contra het geloof in menselijke openbaringen, visioenen e.d.). Het levende water blijft stromen voor ieder die gelooft. Wij rusten ook

nog steeds in de schaduw, de veilige bescherming van de ‘zeventig palmbomen’, d.w.z. de oudsten en de vele gaven die Christus ons uit Zijn volheid geeft (Ef. 4:7vv.). Elim, deze oase in de woestijn, is een voorsmaak van het Beloofde Land, de hemelse rust.

8. HET MANNA

'(...) daarom jammerden ook de Israëlieten opnieuw en zeiden: Wie zal ons vlees te eten geven? (...). Maar nu droogt onze ziel uit, er is helemaal niets dan dit manna voor onze ogen! Het manna leek op korianderzaad en de kleur ervan leek op de kleur van balsembars (...). De smaak ervan leek op de smaak van baksel in olie. Telkens wanneer de dauw 's nachts op het kamp neerdaalde, daalde ook het manna daarop neer'.

Numeri 11:4-9

'Toch gingen zij door met tegen Hem te zondigen: zij tergden de Allerhoogste in de dorre wildernis. Zij stelden God in hun hart op de proef: zij vroegen om voedsel, zoveel zij lustten. Zij spraken tegen God en zeiden: Zou God een tafel gereed kunnen maken in de woestijn? (...). Hij gebood de wolken daarboven en opende de deuren van de hemel: Hij liet manna op hen regenen om te eten en gaf hun hemels koren. Eenieder at het brood van de machtigen; Hij zond hun proviand tot verzadiging toe'.

Psalm 78:17-25

EEN TAFEL IN DE WOESTIJN

Van de berg Sinai trokken de Israëlieten in noordelijke richting naar de woestijn Paran: dat betekent 'uithollingen', die ontstonden door

de beken in de regentijd. Deze woestijn lag ten zuiden van Kanaän en hier bevond zich ook Kades, een bekende pleisterplaats aan de grens van Edom, waar de verkenner verslag uitbrachten van hun tocht naar het Beloofde Land (Num. 10:12; 12:16; 13:3, 26; 20:1, 14-22). De woestijn is altijd het toneel van verzoeking en beproeving, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. Hier wordt Gods volk getest of het in Zijn wegen wandelt of niet. Hier is het volkomen afhankelijk van Zijn zorg en zegen, van Zijn bewaring en leiding.

Door iedere dag het manna te geven wilde God Zijn volk beproeven of het werkelijk *gehoorzaam* zou zijn (Ex. 16:4). Uit het vervolg van Exodus 16 blijkt direct al dat dit niet het geval was. Want er waren Israëlieten die het manna wilden bewaren tot de volgende dag; en op de sabbat waren er sommigen die in strijd met het gebod heengingen om wat te verzamelen. Kan God een tafel aanrichten in de woestijn? Is Hij in staat te zorgen voor het volk dat Hij heeft verlost uit de slavernij van Egypte. Zou Zijn hand niet te kort zijn om dat veertig jaar lang te doen? Het ongeloof wijst hulp van boven bij voorbaat af. Wij zien dan ook dat het volk liever klaagde, jammerde en mopperde. Het verzette zich tegen God en tegen zijn gezalfde leider, Mozes, de man Gods. Mozes is een type van Christus als de Leidsman ten leven, de overste Leidsman en Voleinder van het geloof (Hand. 3:15; Hebr. 12:2).

Zo leerde het volk zichzelf kennen in de woestijn, maar het leerde ook zijn God beter kennen (Deut. 8:2-5, 14-16). God toonde hun Zijn heiligheid en gerechtigheid, maar ook Zijn genade en barmhartigheid. Dat blijkt telkens weer uit de verslagen van de woestijnreis in Exodus en Numeri. In Exodus 16, vóór de verbondssluiting bij de berg

Sinai, zien wij vooral Gods *goedgunstigheid*. Het volk ontving brood en vlees in overvloed – het manna en de kwakkels – zonder dat hun gemor geoordeeld werd. In Numeri 11 staat Gods *gerechtigheid* op de voorgrond; want daar werd hun gulzigheid streng bestraft en stierven er velen terwijl het vlees van de kwakkels nog tussen hun tanden was.

BROOD UIT DE HEMEL

De geschiedenis van het manna, het hemelkoren, is bijzonder leerzaam. Het volk Israël werd hiermee dagelijks gevoed op de lange tocht door de woestijn. Zij aten hiervan als leden van het volk van God (zij het dat hun verbinding met God vaak van *uiterlijke* aard was). Welnu, zo hebben wij als kinderen van God elke dag behoefte aan het wáre manna, het brood dat ons telkens weer geestelijk sterkt. Elke dag moeten wij leren in afhankelijkheid van God te leven en naar Zijn Woord te luisteren (Deut. 8:3; Matt. 4:4).

Elke dag moeten wij ons opnieuw voeden met Christus: de ware, afhankelijke Mens. Want het manna spreekt van Christus als Degene die uit de hemel is neergedaald, de hemelse Mens Die als Vreemdeling hier op aarde heeft gewandeld en volkomen was toegewijd aan Zijn Vader. Wanneer wij ons met Hem bezighouden in Zijn vernedering, zoals dat in de Schrift wordt getekend, dan ontvangen wij de kracht om Hem na te volgen en onze wandel hier in Zijn voetspoor voort te zetten.

Het manna was het voedsel in de woestijn, zoals de opbrengst van het land ('het overjarige koren', Joz. 5:12 SV) het voedsel was in

Kanaän. In welke omstandigheden wij ons ook bevinden, hetzij in de verschillende situaties van het leven hier op aarde, hetzij als levend in het genot van onze geestelijke zegeningen in de hemelse gewesten, Christus blijft steeds het voedsel voor ons hart. Enerzijds voeden wij ons met Hem als Degene die op aarde is neergedaald (zo zien wij Hem in de evangeliën), anderzijds is Hij onze levenskracht als de verheerlijkte Mens in de hemel (denk met name aan de brieven van Paulus).

Ik wil er terloops op wijzen dat de Heer Jezus in Johannes 6 Zijn hele levensgang tekent: Zijn neerdalen uit de hemel, Zijn gaan in de dood en zelfs Zijn verhoging in de hemel (Joh. 6:62). De beschrijving van het manna in het Oude Testament is ongetwijfeld ook bedoeld om ons iets te leren over het wáre manna, om meer te vertellen over *Christus* als het brood van het leven. Dit is in Johannes 6 echter niet aan de orde. Christus wijst daar juist op de tégenstelling tussen het manna, dat vergankelijk was, en Zijn Persoon als *het ware en levende brood* uit de hemel.

LESSEN NAAR AANLEIDING VAN DE BESCHRIJVING VAN HET MANNA

Wij lezen in Exodus 16:13-14 en Numeri 11:9, dat het manna ‘s nachts neerdaalde met de dauw. Zo is Christus in de wereld gekomen terwijl het nacht was, en Hij kwam om licht en leven te brengen. De dauw spreekt altijd van hemelse zegen, van leven en lāfenis (Gen. 27:39; Deut. 33:13, 28; Ps. 133:3). Het manna zelf was fijn als de rijm, fijne ijskristallen die ontstaan als de dauw bevriest. Het leven van Christus

in Zijn vernedering op aarde vertoonde geen oneffenheden, het was fijn, teer en schoon. De Vader vond in Hem Zijn welbehagen.

In Psalm 78 wordt het manna ook het brood van de engelen, of het brood van de machtigen genoemd. De engelen hebben vol bewondering het leven van Christus op aarde gezien. Engelen bezongen Zijn geboorte, engelen dienden Hem in de woestijn, engelen waren getuige van Zijn opstanding en van Zijn hemelvaart. En zij zijn nog steeds begerig om een blik te werpen in de dingen die te maken hebben met het lijden van Christus en de heerlijkheden daarna (1 Petr. 1:11-12). Zouden wij het manna dan minachten?

De kleur van het manna was wit als korianderzaad (Ex. 16:31). Dit wijst op de volkomen reinheid en heiligheid van het leven van Christus. Hij openbaarde volmaakte liefde in een wereld vol zonde, maar tegelijkertijd bewaarde Hij een volstrekte afzondering van het kwaad dat in de wereld was. Zijn leven was ook een vruchtbaar leven, het droeg rijke vrucht voor God. Korianderzaad was een rond aromatisch zaad. Het leven van Christus was tot een liefelijke reuk voor God. Numeri 11:7 voegt eraan toe dat het manna er ook uitzag als 'balsemhars', en zo was ook het leven van Christus welriekend en kostbaar. Voor het natuurlijk oog bezat het echter weinig aantrekkelijks (vgl. Jes. 53:2). Het morrende volk gaf de voorkeur aan het voedsel van Egypte (Num. 11:5; 21:5).

De smaak van het manna was als die van een *honingkoek* (Ex. 16:31), als van oliegebak (Num. 11:8). In het land Kanaän was de honing overvloedig voorhanden – het was een land vloeiende van melk en honing – maar God gaf Zijn volk in de woestijn al een voorsmaak daarvan. De honing is een beeld van de zoetheid van natuurlijke

banden, die een gevaar kunnen zijn voor volkomen toewijding aan God (daarom werd de honing uit het spijsoffer geweerd). Maar tevens spreekt de honing van de zoetheid van gééstelijke banden, die het werk zijn van Gods Geest. Honing doet vermoeidheid wijken en sterkt in de strijd (vgl. 1 Sam. 14:27-29).

Het tweede kenmerk van de smaak was dat het manna deed denken aan *oliegebak*; en olie is in de Schrift altijd een beeld van de werking van Gods Geest. Deze werkzaamheid was in het leven van Christus uiteraard in rijke mate aanwezig. Hij was gezalfd en verzegeld met de Geest. Hij liet Zich leiden door de Geest, en Hij was dat Heilige dat door de Heilige Geest was verwekt (Luk. 1:35; 4:1; Joh. 6:27; Hand. 10:38). Het oliegebak waarvan sprake is in Numeri 11 doet trouwens wél denken aan het spijsoffer, dat met olie werd aangemaakt en bestreken (Lev. 2:4). Ook de hoeveelheid van het dagelijks manna kwam overeen met de grootte van het spijsoffer (vgl. Ex. 16:16, 36 met Num. 28:5). Zowel het manna als het spijsoffer zijn typen van Christus. Hij is het voedsel voor ons als pelgrims in de woestijn, en ook als priesters in het heiligdom. Maar Hij is tevens het voedsel op het altaar voor God.

ZIJN VLEES ETEN EN ZIJN BLOED DRINKEN

Voeden wij ons zo door het geloof met het brood des levens? Is Christus in Zijn vernedering op aarde het Voorbeeld dat wij voor ogen houden? Laten wij er dan aan denken dat wij ons niet alleen moeten voeden met de Heer als Degene die uit de hemel is neergedaald, maar ook met de Heer als Degene die is neergedaald *in de dood*. Elke goede gave en elk volmaakt geschenk daalt van boven neer, van de Vader

der lichten (Jak. 1:16). Als dit woord van de Schrift reeds geldt voor de stoffelijke en geestelijke zegeningen die ons deel zijn, hoeveel te meer is het dan van toepassing op de onuitsprekelijke gave die de Vader ons heeft geschonken in Zijn geliefde Zoon?

Christus is van boven neergedaald, uit de hemel, om ons die dood waren in misdaden en zonden het leven te kunnen geven. Hij is het ware levensbrood. Ieder die zich met Hem voedt, krijgt deel aan het leven dat alleen in Hem te vinden is. Wie in Hem gelooft, ontvangt eeuwig leven. Maar als gelóvigen hebben wij ook steeds behoefte aan dit voedsel. Het leven dat wij van God hebben ontvangen in de nieuwe geboorte wordt namelijk door dit levende brood onderhouden. Christus leeft in mij, zegt Paulus, en wat ik nu leef in het vlees, leef ik door het geloof in de Zoon van God, Die mij heeft liefgehad en Zichzelf voor mij heeft overgegeven (Gal. 2:20). Christus *blijft* Degene die ons voor ogen moet staan, want alleen in voortdurende gemeenschap met Hem en in de kracht van de Heilige Geest kan het nieuwe leven zichtbaar worden.

Dat is wat de Heer Jezus duidelijk maakt in het vervolg van Zijn rede in Johannes 6. Wij moeten ons met Hem ‘voeden’ als de Gestorvene en figuurlijk gesproken eten van Zijn lichaam en drinken van Zijn bloed, want Zijn vlees is ware spijs en Zijn bloed is ware drank (Joh. 6:51-55). Wij hebben Hem nodig als de Levende, de Gezondene van de Vader, maar ook als de *Gestorvene*. Alleen Zijn dood kon ons het leven schenken: het tarwegraan moest in de aarde vallen en sterven om vrucht te dragen en zich te kunnen vermenigvuldigen (Joh. 12:24).

De gemeenschap met Christus als de Gestorvene is niet alleen noodzakelijk om opnieuw geboren te kunnen worden, ze is ook vereist om het nieuwe leven te *onderhouden*. ‘Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, blijft in Mij en Ik in hem’ (Joh. 6:56). Zo kunnen wij verwerkelijken dat wij *met Hem* zijn gestorven en opgestaan. Zo kunnen wij ons identificeren met een gestorven Heiland en in blijvende gemeenschap met Hem leven. Wij verblijven of ‘wonen’ dan in Hem en Hij in ons.

*Jezus is het brood des levens,
uit de hemel neergedaald;
Hij schenkt aan de ziele voedsel,
waar geen and're spijs bij haalt’.*

9. RAFIDIM, EN MASSA EN MERIBA

‘En het volk kreeg onenigheid met Mozes en zei: Geef u ons water, zodat wij kunnen drinken! Mozes zei tegen hen: Waarom hebt u onenigheid met mij? Waarom stelt u de HEERE op de proef? (...) Zie, Ik zal daar vóór u op de rots bij de Horeb staan. Dan moet u op de rots slaan, en er zal water uitkomen, zodat het volk kan drinken (...). Hij gaf die plaats de naam Massa en Meriba, vanwege de onenigheid van de Israëlieten en omdat zij de HEERE op de proef gesteld hadden door te zeggen: Is de HEERE nu in ons midden of niet?’

Exodus 17:2-7

OPNIEUW GEBREK AAN WATER

Toen de Israëlieten van Elim waren opgebroken, kwamen zij in de woestijn Sin, die tussen Elim en de Sinäi ligt (Ex. 16:1). Het reisdoel van het verlore volk, de berg van God, kwam dus al in zicht. Daarna trokken zij via enkele andere pleisterplaatsen, Dofka en Alus of Aluz (Num. 33:12-13), naar Rafdim (of: Refdim). Dit betekent ‘vlakten’. Daar bevond men zich reeds in de nabijheid van de Horeb – dat is een andere naam voor de berg Sinäi (zie Ex. 17:6; 19:2).

Maar in Rafidim was er geen water voor het volk om te drinken (Ex. 17:1). Er ontstond opnieuw een tekort aan water – wat op zichzelf ook wel te verwachten was op deze reis door de woestijn. De wonderen van Mara waren snel vergeten. Gods genadige voorzieningen in Elim leken ver verwijderd te zijn (zie Ex. 15). Het volk kwam opnieuw in opstand. Vervolgens speelde zich te Rafidim ook de strijd met Amalek af, waarbij Jozua in de vlakte streed en Mozes voorbede deed op de heuveltop (Ex. 17:8vv).

Bij Mara morde het volk tegen Mozes (Ex. 15:24), in de woestijn Sin morde het tegen Mozes en Aäron (Ex. 16:2). Te Rafidim is het gemor weer met name tegen Mozes gericht, maar wordt Aäron erbij betrokken: ‘En het volk kreeg onenigheid met Mozes en zei: Geeft u ons water, zodat wij kunnen drinken’ (Ex. 17:2). Door de meervoudsvorm te gebruiken, stelde het volk Aäron medeverantwoordelijk voor het probleem.

In Exodus 15 was er eerder een waterprobleem, in Exodus 16 was er een hongerprobleem. Beide problemen kwamen door Gods goedheid en door de bemiddeling van Mozes en Aäron vrij snel tot een oplossing. Exodus 17 lijkt min of meer een herhaling te zijn van het al eerder gesignaleerde gebrek aan water, maar de dorst was heviger en zo was het ook met het gemor van de Israëlieten. Het was luider en dreigender. Mozes voelde zich nog meer in het nauw gedreven en hij vreesde zelfs voor zijn leven: ‘Het scheelt niet veel of zij zullen mij stenigen’ (Ex. 17:4).

Het gemor was in feite echter tegen God Zelf gericht, het was rebellie tegen Hem en tegen Zijn leiding! ‘Waarom hebt u onenigheid met mij?’, of ‘Wat twist u met mij?’, was dan ook de reactie van Mozes.

Het gemor reikte v erder en h oger: ‘Waarom stelt u de HEERE op de proef?’ (Ex. 17:2). In het voorgaande hoofdstuk hadden Mozes en Aäron ook al zoiets gezegd: ‘Want wie zijn wij? Uw gemor is niet tegen ons gericht, maar tegen de HEERE’ (Ex. 16:8). De aanklacht van het volk, waarop wij straks nog nader zullen ingaan, was niet terecht. Het was uiteraard niet Gods bedoeling om hen en hun kinderen en kudden van dorst te doen omkomen in de woestijn (Ex. 17:3). Hij had wat beters met hen voor, maar juist door al het gemor vielen de meesten van hen in de woestijn.

GODS BIJZONDERE WATERBRON

Wat was Gods remedie, Gods redmiddel voor dit probleem? De oplossing was niet een [stuk] hout dat in het water moest worden geworpen, zoals bij Mara was gebeurd. Het was nu een ander middel. Het was de staf van Mozes, waarmee hij de Nijl had geslagen (Ex. 17:5). Het was een eenvoudige herdersstaf, die echter ook ‘de staf van God’ werd genoemd (Ex. 4:17, 20). Dit was de staf die in een slang was veranderd (Ex. 4:1-5). Dit was het instrument waarmee Mozes zijn wondertekenen had verricht in het land Egypte. Deze staf sprak van het goddelijke gezag waarmee hij was bekleed en waarmee hij de oordelen over Egypte had gebracht. Het was dus een oordeelsstaf, geen priesterlijke staf zoals de staf van Aäron, die gebloeid had en bloemen en vruchten tevoorschijn had gebracht (Num. 17:1-10; 20:8-9).

Met de oordeelsstaf moest Mozes op de rots bij Horeb slaan en dan zou daaruit het water tevoorschijn komen, zodat het volk kon drinken (Ex. 17:5-6). Het slaan van de rots spreekt evenals het slaan

van de Nijl van het voltrekken van een goddelijk gericht. Mozes moest vóór het volk uitgaan en enkele getuigen met zich meenemen, enkele oudsten van Israël. Om dit wonder te kunnen zien, moesten zij dus de pleisterplaats te Rafidim verlaten en alvast naar de volgende legerplaats bij de berg van God gaan (vgl. Ex. 18:5; 19:2). Bij de Horeb zouden zij God ontmoeten en Hij zou daar vóór Mozes op de rots staan. Dan zou het wonder gebeuren. Mozes moest met zijn staf op de rots slaan en op die manier zou de rots een bron van levend water worden. Het water zou gaan stromen en het zou blijven stromen, zodat het hele volk kon drinken.

En zo gebeurde het ook: ‘Mozes deed dit voor de ogen van de oudsten van Israël’ (Ex. 17:6). God Zelf ‘deed voor hen water uit de rots stromen; Hij toch spleet de rots, zodat het water vloeide’ (Jes. 48:21). Deze voorziening was van bijzondere, blijvende aard. De Israëlieten hadden voortaan geen dorst meer op de tocht door de woestijn, zoals de profeet Jesaja ook betuigde; het watergebrek in Numeri 20 was een uitzondering. De waterstromen *volgden* de Israëlieten, waar zij ook heentrokken. Het Nieuwe Testament bevestigt dit en zegt zelfs dat de *rots* met hen meeging: ‘Want zij dronken uit een geestelijke steenrots die volgde; de steenrots nu was Christus’ (1 Kor. 10:4).

De frisse waterstromen zijn een beeld van de Heilige Geest, waarvan ons te drinken is gegeven (1 Kor. 12:13). Wij moeten echter bedenken dat die stromen vloeiden uit de geslagen Rots, Jezus Christus, Die leed onder de slaande hand van God in de drie uren van duisternis op het kruis van Golgotha. Hij liet Zich daar verbrijzelen om onze ongerechtigheden, Hij droeg de straf die wij verdiend hadden. Zijn

lijden en sterven vormden de grondslag voor de uitstorting van de Heilige Geest.

De Geest kon pas worden geschonken nadat Jezus verheerlijkt was (Joh. 7:37-39). Dit is gebeurd op de Pinksterdag, en sindsdien blijft het water stromen! De Geest wordt niet telkens opnieuw uitgestort op aarde, maar wel mogen wij bidden om de krachtige doorwerking van de Geest. Het is de Geest die levend maakt, die ons verfrist en nieuwe levenskracht geeft. Hij gaat met ons mee op de reis door de woestijn en wil steeds onze Trooster zijn. Wat een reden tot dankbaarheid hebben wij dus. Of lijken wij misschien toch ook een beetje op het morrende volk in de woestijn?

DE BLIJVENDE BETEKENIS VAN MASSA EN MERIBA

Achteraf had Mozes wel commentaar op de opstand van de Israëlieten tegen zijn leiderschap. Hij noemde de plaats waar het volk met hem had getwist vanwege het gebrek aan water: Massa en Meriba (Ex. 17:7). Zodoende bleef de herinnering aan dit gebeuren voor het nageslacht bewaard. De reden van de naamgeving wordt in dit vers uitvoerig omschreven: ‘(...) vanwege de onenigheid (de twist) van de Israëlieten en omdat zij de HEERE op de proef gesteld hadden door te zeggen: Is de HEERE nu in ons midden of niet?’

Massa betekent ‘beproeving’, en Meriba ‘strijd’ of ‘twist’ (in Hebr. 3:8 weergegeven met ‘verbittering’). Het kenmerkende hiervan was niet zozeer dat God Zijn volk op de proef stelde en liet zien wat er in hun hart leefde, maar veeleer omgekeerd: het volk Israël stelde God op de proef! En wel door Hem uit te dagen, door een bewijs van

Zijn tegenwoordigheid te eisen, door twijfel te tonen aan Zijn liefde en trouw en Zijn aanwezigheid in hun midden. Het was de taal van het ongeloof, die ons ook nu niet onbekend in de oren klinkt: Als er een God is, dan moet Hij toch wel dit of dat doen!

Hoe reageerde de HEERE op deze beproeving, op deze geweldige uitdaging? Niet met dreigementen, niet met oordeel, niet met een rechtvaardige straf. Het was louter gunst en goedheid die Hij hier in het boek Exodus openbaarde: Hij schonk het volk volop water. Wij hebben al gezien dat deze geschiedenis ons in type laat zien hoe een Ander de straf heeft gedragen. De Rots werd geslagen en het volk ging vrijuit en ondervond louter zegen. Het levende water kwam volop tevoorschijn uit de geslagen Rots, dat is Christus (1 Kor. 10:4). De frisse waterstromen van de Geest vloeien nog steeds, ook voor ons.

Massa en Meriba worden wel steeds in de Schrift aangehaald als afschrikwekkende voorbeelden. Mozes komt er zelf op terug in het boek Deuteronomium: ‘U mag de HEERE, uw God, niet op de proef stellen, zoals u Hem bij Massa op de proef gesteld hebt’ (Deut. 6:16). Massa hoorde thuis in een reeks van drie ernstige gebeurtenissen, waarbij de Israëlieten God telkens vertoornden (Deut. 9:22; vgl. Num. 11). In de zegen van Mozes wordt Levi als gunstige uitzondering genoemd, als de stam die de proef goed doorstaan heeft (Deut. 33:8). Hier anticipeert Mozes ook op het gebeuren bij de Sinai, waar Levi de goede keus maakte en zich toewijdde aan de dienst van de HEERE. In de psalmen worden Massa en Meriba ook herhaaldelijk genoemd (Ps. 81:8; 95:8-9; 106:32-33). Bij het laatste citaat gaat het echter duidelijk om de gebeurtenissen die in Numeri 20 worden

beschreven bij het twistwater van Kades. Hier wordt de naam Meriba tijdens een latere fase van de woestijnreis in een vergelijkbare situatie opnieuw gebruikt.

Zelfs in het Nieuwe Testament is de herinnering aan Massa en Meriba bewaard gebleven, doordat de brief aan de Hebreeën psalm 95 uitgebreid citeert (zie Ps. 95:7b-11; Hebr. 3:7vv.; 4:3vv.). In de Griekse vertaling van het Oude Testament, de Septuaginta, zijn de plaatsnamen vertaald weergegeven door ‘verbittering’ en ‘verzoeking’. Dit accentueert het belang ervan. Deze weergave heeft ook de goedkeuring van de Heilige Geest, zoals de aanhaling in Hebreeën ons verzekert: ‘Daarom, zoals de Heilige Geest zegt: Heden, als u Zijn stem hoort, verhardt uw harten niet zoals bij de verbittering (Meriba), in de dag van de verzoeking (Massa) in de woestijn, waar uw vaders Mij verzochten door Mij op de proef te stellen, en zij zagen toch Mijn werken veertig jaar lang’ (Hebr. 3:7-9).

Het ‘verbitteren’ en het ‘verzoeken’ van God blijft niet beperkt tot deze beide plaatsen, maar krijgt een veel bredere betekenis. Deze plaatsen karakteriseerden in feite de hele woestijnreis: de Israëlieten verzochten God veertig jaar lang en zij stelden Hem constant op de proef. Bij het op de proef stellen, het uitproberen, gaat het om twijfel aan Gods macht om wonderen te kunnen doen. Bij het verzoeken of beproeven gaat het om twijfel aangaande Gods trouw.

Het voorbeeld van Christus Zelf tijdens de verzoeking in de woestijn toont ons hoe wij deze listen moeten weerstaan met het Woord van God in de hand. Jezus citeerde wat Mozes had opgemerkt naar aanleiding van de verzoeking bij Massa: ‘Er staat eveneens geschreven: U zult de HEERE, uw God, niet verzoeken’ (Deut. 6:16; Matt. 4:7;

Luk. 4:12). Wij mogen God niet uitdagen en Hem uitproberen, om te zien hoever wij kunnen gaan. In plaats daarvan moeten wij de dingen gelovig in Zijn hand leggen en telkens op Zijn hulp en leiding wachten. Zo leeft de herinnering aan Massa en Meriba voort. Het zijn blijvende lessen voor de ‘woestijnreis’, ook voor ons als volgelingen van Christus.

10. DE STRIJD MET AMALEK

De profetische betekenis van het conflict met Amalek

Toen kwam Amalek en bond de strijd aan met Israël in Rafidim (...). Zo overwon Jozua Amalek en zijn volk met de scherpte van het zwaard. Toen zei de Heere tegen Mozes: Schrijf dit ter gedachtenis in een boek en prent het Jozua in dat Ik de herinnering aan Amalek van onder de hemel geheel zal uitwissen (...). De strijd van de Heere zal tegen Amalek zijn, van generatie op generatie!

Exodus 17:8-16

'Amalek is de voornaamste van de beidenvolken, maar zijn einde is dat hij ten onder gaat.'

Numeri 24:20

'Denk aan wat Amalek u onderweg aangedaan heeft, toen u uit Egypte wegtrok: hij ontmoette u onderweg en overviel bij u in de achterhoede alle zwakken achter u, terwijl u moe en uitgeput was; en hij vreesde God niet. Als de Heere, uw God, u rust gegeven heeft van al uw vijanden van rondom, in het land dat de Heere, uw God, u als erfelijk bezit geeft om dat in bezit te nemen, moet het zó zijn dat u de gedachtenis aan Amalek van onder de hemel uitwist. Vergeet het niet!'

Deuteronomium 25:17-19

‘Toen zei Samuël tegen Saul (...). Zo zegt de Heere van de legermachten: Ik heb acht geslagen op wat Amalek Israël aangedaan heeft, hoe hij zich tegen hem gekeerd heeft op de weg, toen hij uit Egypte kwam. Ga nu heen, en versla Amalek, en sla alles wat hij heeft met de ban. Spaar hem niet’

1 Samuël 15:1-3

RAFIDIM

Rafidim, of Refidim betekent ‘vlakten’. Dit was een van de eerste pleisterplaatsen van Israël tijdens de uittocht, gelegen bij de berg Horeb. Hier was geen water voor het volk om te drinken (Ex. 17:1). Dit probleem leidde tot een opstand door het volk en tot onenigheid met Mozes. Het gaf aanleiding tot het eerste wonder dat in dit hoofdstuk wordt beschreven: het water uit de rots bij Horeb. De Steenrots nu was Christus, zegt Paulus tegen de Korinthiërs. Hij is in onze plaats geslagen met de roede van Gods toorn, opdat wij vrijuit zouden kunnen gaan en de gave van de Heilige Geest zouden ontvangen, het levende water dat opspringt tot in het eeuwige leven (Joh. 4:14; 7:37-39; 1 Kor. 10:4).

De Nijl werd geslagen (Ex. 7:20), de steenrots werd geslagen (Ex. 17:6), maar bij het nu volgende wonder te Rafidim – de overwinning over Amalek – moest de staf van Mozes naar de *hemel* worden opgeheven. *Daar* werd uiteindelijk de strijd beslist.

DE OPGEHEVEN HANDEN EN DE STAF VAN MOZES

Mozes' handen vormen een rode draad in dit verhaal, evenals zijn staf, die het teken was van zijn gezag als de leider van Israël. De staf wordt telkens in Exodus *de staf van God* genoemd. Daarmee had hij wondertekenen verricht in het land Egypte, de rivier de Nijl geslagen en later ook de Schelfzee gespleten (Ex. 4:1-17; 7:15-20; 14:14-31). Met deze staf in de hand moest Mozes nu zijn handen opheffen naar de hemel (Ex. 17:9). Maar zijn handen werden zwaar, in tegenstelling tot de opgeheven handen van Christus in de hemel. Nooit wordt Hij het bidden moe voor Zijn duurgekochte kudde!

Gebedsondersteuning kunnen wij echter als gelovigen wel geven, evenals dat gebeurde door Aäron en Hur (Ex. 17:12). De naam Aäron betekent 'verlicht'. Hur (of: Chur) betekent 'vrij', of 'edel'. Er is in de ondersteuning die wij in onze gebeden ten opzichte van anderen mogen verlenen zowel een *priesterlijke* als een *koninklijke* element. Samen met Aäron ondersteunde ook Hur Mozes' opgeheven armen tijdens de strijd met Amalek. In Exodus 17, maar ook in Exodus 24:14 worden beide mannen samen genoemd als leiders van het volk. Hur vertegenwoordigde als nakomeling van Juda het *koninklijke* element, Aäron het *priesterlijke* element. De apostel Petrus spreekt zowel over een heilig als een koninklijk priesterdom (1 Petr. 2:5, 9).

DE OVERWINNING DOOR JOZUA MET HET ZWAARD

De strijd tegen Amalek speelde zich eigenlijk af op twee niveaus: de voorbede van Mozes op de bergtop, en de strijd door Jozua in het dal met de scherpste van het zwaard. Dit principe geldt ook nu nog in

de geestelijke strijd: op het hemelse niveau is daar de kracht van de voorbede van onze Heer en van de heiligen; en op het aardse niveau is daar de kracht van het zwaard van de Geest, dat is het woord van God (Ef. 6:17). Jozua betekent: Jahweh redt. Het zwaard van Jozua spreekt van bevrijding uit de gevaren die ons bedreigen in het conflict met de boze. We hebben maar één offensief wapen in de strijd – Gods eeuwig en blijvend Woord –, en dat was ook het wapen van onze Heer bij de verzoeking in de woestijn (Luk. 4:1-13).

De strijd met Amalek spreekt van het voortdurende conflict met de macht van de boze, die ook werkzaam is door middel van ons zondige vlees. Het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees; want deze staan tegenover elkaar (Gal. 5:17). Wat het vlees bedenkt, is vijandschap tegen God (Rom. 8:5-7). In principe is de overwinning over de boze en over de macht van het vlees behaald op Golgota, maar in de praktijk moeten we leren ons voor de zonde dood te houden. Die strijd gaat door van generatie op generatie (Ex. 17:16).

DE BOEKROL TER GEDACHTENIS

Het voortduren van de strijd werd ook vastgelegd in een boek, zodat de volgende generaties zich ervan bewust zouden zijn. Zij zouden een rol spelen bij de verovering van het Beloofde Land en de verdelging van Amalek en andere vijanden (Ex. 17:14). Amalek wordt hier voorgesteld als Israëls aartsvijand. Amalek was een kleinzoon van Ezau, en misschien zien we hier dat het conflict tussen Jakob en Ezau gecontinueerd werd in hun nageslacht. Het gebied waar de Amalekieten woonden was de Negev en het gebergte van

Seïr, oftewel Edom. Misschien moeten we bij ‘de stad van Amalek’ (1 Sam. 15:5) aan de woestijnstad Arad denken (vgl. Richt. 1:16).

Doordat Saul faalde in zijn opdracht om de Amalekieten geheel en al uit te roeien, heeft de Agagiet Haman later zo’n grote rol kunnen spelen in het boek Ester. Toch zal Gods plan worden uitgevoerd: Israëls koning wordt boven Agag verheven, en het einde van Amalek zal ondergang zijn (Num. 24:7, 20). Zo hebben we in deze geschiedenis een voorspel op de laatste dagen, waarin de Messias Zijn volk naar de eindoverwinning zal leiden.

BANIER, ALTAAR EN TROON

Het was uiteindelijk de strijd van God Zelf, en daardoor was de uitkomst zeker en vast (Ex. 17:14-16). De hand op de troon van de Heere zou dit bewerken. Wij weten dat er nu een Mens in de troon is, gezeten aan Gods rechterhand in de hemel (Hebr. 1:3 en andere plaatsen). Zijn machtige hand leidt ons van overwinning tot overwinning in de geestelijke strijd.

Wij strijden in Zijn kracht en weten dat Zijn sterke hand met ons is. De hand op de troon van de Heere beslist *alles*. Het is eigenlijk Zijn strijd, en Hij is ook onze Banier! Het vaandel dat wij mogen opheffen draagt om zo te zeggen Zijn *naam*. Daarom mogen wij Hem ook dankbaar onze hulde brengen voor elke overwinning die we behalen, zoals Mozes hier een altaar bouwde na de overwinning over Amalek (Ex. 17:15). Samenvattend vinden we in deze geschiedenis de volgende zeven aandachtspunten:

1. de staf van God in de hand van Mozes (vs. 9);
2. de voorbede van Mozes met opgeheven handen (vs. 11);
3. de ondersteuning door Aäron en Hur (vs. 12);
4. de overwinning door Jozua met de scherpte van het zwaard (vs. 13);
5. het boek dat ter gedachtenis werd geschreven (vs. 14);
6. het altaar van Mozes en de naam ervan: de Heere is mijn Banier (vs. 15);
7. de hand op de troon van de Heere en de voortdurende strijd tegen Amalek (vs. 16).

11. SPREKEN TEGEN DE ROTS

Maar er was voor de gemeenschap geen water. Toen kwamen zij bijeen vanwege Mozes en vanwege Aäron. En het volk kreeg onenigheid met Mozes (...). De HEERE sprak tot Mozes: Neem de staf [van voor het aangezicht van de HEERE] en roep de gemeenschap bijeen, u en Aäron, uw broer, en spreek voor hun ogen tot de rots, en die zal zijn water geven. Zo zult u water voor hen voortbrengen uit de rots, en u zult de gemeenschap en hun vee laten drinken’.

Numeri 20:2-13

DE DOOD VAN MIRJAM

Na vele omzwervingen door de woestijn kwamen de Israëlieten weer in Kades-Barnea (dat betekent: ‘heilige bron’), het vroegere uitgangspunt voor de verkenning van Kanaän (vgl. Num. 13:26; 32:8vv.; Deut. 1:19vv.). In het tweede jaar na de uittocht uit Egypte was Kades voor langere tijd hun legerplaats geweest. Inmiddels waren er zo’n achtendertig jaar voorbijgegaan en waren bijna alle strijders die het goede land versmaad hadden, gestorven in de woestijn (Num. 14:20:35; Deut. 2:14-16).

Wij lezen hier over nog een sterfgeval, namelijk de dood van Mirjam. Dat gebeurde volgens de aanhef van dit hoofdstuk in de eerste maand (Num. 20:1). Mogelijk was dit aan het begin van het laatste jaar van de woestijnreis. Mirjam stierf in Kades en werd daar begraven in de woestijn *Zin* (of: Sin). Dit was een gebied dat zich vanaf de woestijn ten noorden van Kades-Barnea tot ver in het zuiden uitstrekte. De naam *Sinai* hangt mogelijk hiermee samen. In Numeri 13 wordt Kades gesitueerd in de woestijn van Paran, waaruit wij kunnen opmaken dat dit laatste gebied ook een deel van deze grote woestijn vormde. Wij kennen deze plaatsen ook uit het leven van Abraham en van Hagar (Gen. 14:6-7; 16:14; 21:21).

Mirjam was tijdens de woestijnreis een keer in opstand gekomen tegen Mozes, en was daarvoor toen ook gestraft (zie Num. 12). Helaas mocht zij het Beloofde Land niet binnengaan. Haar dood bepaalt ons bij het ernstige feit dat het alle mensen beschikt is éénmaal te sterven en daarna het oordeel (Hebr. 9:27). De Schrift noemt alleen Henoch en Elia als uitzonderingen op deze regel. De dood is tot alle mensen doorgedaan, omdat allen gezondigd hebben (Rom. 5:12). Want het loon, dat de zonde geeft, is de dood (Rom. 6:23). Zo stierf Mirjam, de profetes, in de woestijn. Zij werd begraven in Kades. Numeri 20 is een hoofdstuk van zonde, dood en oordeel, hoewel te midden hiervan toch ook *Gods genade* schittert.

DE ZONDE VAN MOZES EN AÄRON

Zelfs Mozes en Aäron konden niet ontkomen aan het oordeel van de dood, zoals dit hoofdstuk op indrukwekkende wijze laat zien. Zij schoten tekort in gehoorzaamheid bij het water van Meriba, waar

de Israëlieten opnieuw met de HEERE twistten en Hij Zich onder hen de Heilige betoonde (Num. 20:13; vgl. Ex. 17:7). Later in dit boek is sprake van het water van Meriba, ter hoogte van Kades, d.i. het twistwater van Kades (Num. 27:12-14). Evenals het opstandige volk faalden ook Mozes en Aäron als leiders in deze voor hen zo moeilijke situatie, en daarom zouden zij evenmin het Beloofde Land binnengaan (Num. 20:12).

Dit is een ingrijpende gebeurtenis geweest in het leven van deze knechten van God, waarop later nog uitvoerig wordt teruggegrepen, vooral door Mozes zelf (zie Deut. 1:37; 3:26-27; 4:21; 32:48vv; Ps. 106:32-33). Zij vertrouwden niet op God en lieten tegenover de Israëlieten niet zien dat Hij de Heilige was. Daarom moesten zij de gevolgen van hun zonde dragen in de woestijn. Het land Kanaän zouden zij niet binnengaan. Aäron stierf op de berg Hor, zoals dit hoofdstuk ook laat zien (Num. 20:22-29). En Mozes stierf enige tijd later op de berg Nebo (Deut. 34:1-8).

Wat was de aanleiding voor hun falen? Terwijl het volk in Kades verbleef, kreeg het gebrek aan water. Om die reden liepen zij te hoop tegen Mozes en Aäron, en kregen ruzie met Mozes (Num. 20:2). Het was dezelfde beproeving die de Israëlieten aan het begin van de woestijnreis ook hadden meegemaakt (Ex. 17:1). Zij ontlokte weer precies dezelfde reactie. Tientallen jaren lang was er echter wel water geweest, het water dat stroomde uit de rots bij Horeb, die destijds door Mozes was geslagen met de staf, waarmee hij in Egypte de Nijl had geslagen. Vele jaren lang hadden de Israëlieten het wonder van deze bovennatuurlijke watervoorziening iedere dag ondervonden.

Zij waren zo eraan gewend geraakt, dat ze niet meer dankbaar ervoor waren. Het was voor hen een vanzelfsprekendheid geworden.

Daarom stelde God hen opnieuw op de proef om te weten wat er in hun hart leefde. Dat was helaas niet veel goeds. Het resultaat was een complete volksofstand. De volksvergadering spaarde haar leiders niet. Mozes en Aäron werden persoonlijk verantwoordelijk gesteld voor de problemen. Zij kregen diverse verwijten te horen, die soms nog vroom klonken ook. De Israëlieten waren toch het volk van God, de gemeente van de HEERE? Wat hadden Mozes en Aäron hun aangedaan, door hen uit Egypte te laten optrekken en hen in dit barre oord te brengen? Moest Gods volk hier sterven in de woestijn, waar niets groeide en waar geen water was om te drinken? Dan hadden zij beter kunnen sterven met hun broeders, die al eerder waren omgekomen (Num. 20:3-5).

Mozes en Aäron reageerden in eerste instantie heel goed. Zij gingen niet in discussie met de gemeente, maar begaven zich naar de ingang van de tent van ontmoeting. Daar knielden zij neer voor Gods aangezicht om in stil gebed hun hart voor Hem uit te storten. Het antwoord liet niet lang op zich wachten, want ‘de heerlijkheid van de HEERE verscheen hun’ (Num. 20:6). God Zelf kwam hun te hulp.

DE STAF VAN AÄRON

De opdracht die God gaf, was duidelijk. Mozes moest de staf van Aäron nemen van voor het aangezicht van de HEERE (Num. 20:9). Dat was de staf die gebloeid had en amandelen had gedragen na de opstand van Korach, Dathan en Abiram. Dit diende als bewijs

van het door God erkende hogepriesterschap van Aäron. De staf werd in de tent van ontmoeting bewaard ‘als teken voor de opstandigen’ (Num. 17:10). Met die staf in zijn hand moest Mozes in de tegenwoordigheid van het volk tegen de rots *spreken*; dan zou de rots zijn water geven. De rots nu was een beeld van Christus Zelf (1 Kor. 10:4).

De staf van Aäron was de staf van het priesterschap, de staf van de genade en van de voorbede in het heiligdom. Het was de staf die bloesem had voortgebracht, bloemen had gedragen en amandelen doen rijpen. Typologisch spreekt dat van opstandingsleven, leven uit de dood. Christus is na Zijn opstanding uit de doden het heiligdom binnengegaan en Hogepriester geworden voor altijd.

Daartegenover was de staf van Mozes *zél*f een staf van *oordeel* en *vergelding*: daarmee had hij de Nijl geslagen en ook de wateren van de Schelfzee doormidden gespleten. Bij de berg Horeb had hij ermee op de rots geslagen. Dit spreekt van het oordeel dat Christus eens voor altijd heeft gedragen op het kruis van Golgotha, wat niet kan worden herhaald.

De zonde van Mozes was nu dat hij zijn *eigen* staf nam en daarmee opnieuw op de rots sloeg, in plaats van tegen de rots te spreken. Hiermee voegde hij zich in feite bij het weerspannige volk en weerstreefde hij Gods bevel (Num. 20:24; 27:14). Bovendien sprak hij onbezonnen met zijn lippen. Daarom verging het hem slecht omwille van hen (Ps. 106:33). Eerst leek het echter goed te gaan. Mozes nam de staf van Aäron en riep het volk bijeen voor de rots. Maar daarna keek hij niet meer naar de rots om die toe te spreken; hij draaide zich om en richtte zich tot het opstandige volk. Vol boosheid sprak hij

enkele korte zinnen tegen hen: ‘Luister toch, ongehoorzamen, zullen wij voor u uit deze rots water voortbrengen?’ Daarop volgde zijn onbeheerste en vleselijke reactie. Mozes hief zijn hand op en sloeg de rots met zijn eigen staf twee keer, ‘en er kwam veel water uit, zodat de gemeenschap en hun vee konden drinken’ (Num. 20:10-11).

Wij moeten hierbij bedenken dat het Gods bedoeling was het volk Israël een nieuwe openbaring van Zijn *genade* te schenken. Mozes had hiertoe het werktuig moeten zijn. De wet was inderdaad door Mozes gegeven, en dat ging gepaard met indrukwekkende verschijnselen. Maar nu ging het om iets hogers en beters. God wilde Zijn *genade* bewijzen, en dat ondanks de opstandigheid van het volk.

Uiteraard zijn de genade en de waarheid pas definitief door Jezus Christus gekomen (Joh. 1:17). Maar God wilde hier een voorproef ervan geven. En wij zien Mozes tijdens de woestijnreis inderdaad diverse malen als voorbidder optreden, zodat God het volk genade kon betonen (zie Ex. 32-34; Num. 14). Maar hier faalde hij. Weliswaar verhinderde dat niet dat de zegen kwam, want er stroomde veel water uit de rots. Maar Mozes onteerde God, doordat hij niet volkomen op Hem vertrouwde in deze situatie en Hem niet ‘heiligde’ voor de ogen van de Israëlieten. Dat betekent dat hij niet liet zien Wie God was in de verhevenheid van Zijn gunst en de grootheid van Zijn genade, als Degene die boven de zonde van het volk stond en die op grond van Zijn *eigen* soevereine goedheid voorzag in hun behoeften.

Alles wat daartoe nodig was, was priesterlijke bemiddeling, gebed en voorbede. God betoonde Zich desondanks toch de Heilige onder hen, en wel door (1) rijkelijk te voorzien in de behoeften van het volk, maar ook door (2) het falen van Mozes en Aäron op gepaste

wijze te bestraffen (vgl. Lev. 10:3). Zij zouden delen in het oordeel van het ongelovige volk en het Beloofde Land niet betreden (Num. 20:12-13).

Dit behelst een belangrijke les voor ons, die zoveel eeuwen later leven. Mogelijk wil God ook in deze tijd nog een opwekking schenken en nieuw leven geven te midden van zoveel dorheid en doodsheid. Mogelijk wil Hij Zijn soevereine genade betonen en het water van het leven rijkelijk doen stromen. Wanneer Hij ons hiertoe als voorbidders in Zijn dienst wil gebruiken, laten wij Zijn bevel dan niet weerstreven. Laten wij spreken tot de Rots. Dat wil zeggen: Laten wij bidden tot de verheerlijkte Christus aan Gods rechterhand. Laten wij de staf van het oordeel niet hanteren – wanneer God ons daartoe geen opdracht geeft. Laten wij de *priesterstaf* in de hand nemen en pleiten op de genade van onze Heere Jezus Christus, die eenmaal om onze zonden geleden heeft en de straf voorgoed gedragen heeft. Op grond van Zijn volbrachte werk mogen wij zeker zijn van Zijn zegen.

12. ZINGEN BIJ DE SPRINGBRON

Vandaar reisden zij naar Beër. Dat is de bron waarvan de HEERE tegen Mozes zei: Verzamel het volk en Ik zal hun water geven. Toen zong Israël dit lied: Spring op, put, zing ervan in beurtzang! Put, die de vorsten gegraven hebben, die de edelen van het volk gedolven hebben, met een scepter, met hun staven'.

Numeri 21:16-18

EEN BRON IN DE WOESTIJN

Soms denkt men bij de 'springbron' speciaal aan de laatste hoofdstukken van de Openbaring van Johannes, aan de rivier van het water van het leven, de fontein die ontspringt aan de troon van God en het Lam (Openb. 22:1). Zie het lied dat aan het eind wordt geciteerd. Dan gaat het om de grote toekomst die ons als kinderen van God wacht bij de Heere, waar de verlostten elkaar weerzien en door de engelen worden begroet.

Toch denk ik bij dit thema ook graag aan de bron waarin God nu al voorziet tijdens ons leven op aarde, tijdens onze pelgrimsreis, die in zoveel opzichten lijkt op de woestijnreis van de Israëlieten. Ik denk dan uiteraard aan de 'springbron' die Christus noemde in Zijn

gesprek met de Samaritaanse vrouw. Hij sprak met haar over het water dat Hij wilde geven als de verheerlijkte Christus, het levende water dat de dorst van het hart lest. En hiermee doelde Hij op de gave van de Heilige Geest, die na Christus' verhoging zou worden uitgestort op aarde. Dit 'water' wordt in ons die geloven 'tot een bron van water dat springt tot in het eeuwige leven' (Joh. 4:14).

Dat is de springbron die ons als christenpelgrims nu ter beschikking staat in de 'woestijn', in de wereld in haar huidige gedaante. De bron Beër lag daadwerkelijk in de woestijn, zoals blijkt uit het verband in Numeri 21. Na de tocht rond Edom en Moab kwamen de Israëlieten aan de overzijde van de Arnon en daar, aan de noordgrens van Moab, legerden zij zich in de woestijn (Num. 21:13-18). Volgens sommigen horen de laatste woorden van vers 18 ('Van de woestijn reisden zij naar Mattana') nog bij het lied over de bron. Mattana betekent 'geschenk' en dan zou de laatste regel van het lied dus inhouden dat de bron een geschenk van de woestijn was. In Jesaja 15:8 wordt Beër aangeduid als Beër-Elim. Het was dus een oase in de woestijn, een oase met water en bomen.

Zoals gezegd, is onze springbron als nieuwtestamentische gelovigen de Heilige Geest, Die in ons woont. Wie van dit 'water' gedronken heeft, dat Christus ons geeft, zal geen dorst krijgen in eeuwigheid (Joh. 4:14). Want de Trooster is bij ons en woont in ons tot in eeuwigheid (Joh. 14:16-17). Het opspringen van de bron 'tot' of 'in' het eeuwige leven, geeft niet slechts een tijdsduur aan. Het is ook richtinggevend. De fontein springt niet alleen tot in eeuwigheid, maar zij brengt ons ook in *verbinding* met 'het eeuwige leven', dat is Jezus Christus Zelf (vgl. 1 Joh. 5:20). De Heilige Geest is de band

met God en met Christus; en de kennis van de Vader en de Zoon is het eeuwige leven (Joh. 17:3).

DE KOPEREN SLANG EN DE BRON

De parallel tussen Numeri 21 en het Nieuwe Testament is trouwens heel bijzonder. Aan de geschiedenis van de bron Beër gaat namelijk nog iets vooraf, en wel het voorval van de koperen slang (Num. 21:4-9). Daarop wordt teruggegrepen in Johannes 3, en Christus brengt dit in verband met Zijn eigen verhoging op het kruis. Zoals de slang in de woestijn verhoogd is, 'zó moet ook de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een ieder die gelooft, in Hem eeuwig leven heeft' (Joh. 3:14-15).

Christus is op het kruis voor ons tot zonde gemaakt. Als de verhoogde Mensenzoon heeft Hij het werk van de verlossing volbracht en getriomfeerd over de machten van zonde, dood en duivel. Christus heeft al deze machten openlijk tentoongesteld en zo over hen gezegevierd (Kol. 2:14-15). Door een blik op het kruis is er leven en heil. Zoals de Israëliet door het zien naar de verhoogde slang in leven bleef, zo ontvangt nu ieder die in het geloof op Jezus ziet het eeuwige leven. Daarom kan de beet van de oude slang, d.i. de satan, ons niet meer deren.

Deze twee geschiedenissen in Numeri 21 horen bij elkaar: de koperen slang in de woestijn en de bron in de woestijn. En zo is het ook met de grote heilsfeiten die wij vinden in Johannes 3 en 4: ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Christus' verhoging op het kruis werd gevolgd door Zijn verhoging in de hemel en de

uitstorting van de Heilige Geest op aarde. De *mens* verhoogde Hem aan het kruishout, maar *God* verhoogde Hem aan Zijn rechterhand in de hemel – na Zijn opstanding uit de doden. Vanuit de hoge hemel heeft Christus de Heilige Geest uitgestort over Zijn volk. En de Geest die in ons woont, is in ons de fontein geworden die springt tot in het eeuwige leven.

SPRING OP, PUT

De aanwezigheid van de bron geeft in Numeri 21 aanleiding tot een loflied. Het is een lied in de woestijn, maar het gaat over de waterput die daar gelukkig te vinden was. Zoals het bij de Israëlieten was, zo is het ook met ons als christenen. Wij zingen op onze pelgrimsreis over de Bron van ons heil. Wij prijzen de Vader en de Zoon, en wij doen dat *dóór* de Heilige Geest. De Geest leidt ons in onze aanbidding, in onze eredienst, in onze liederen en gebeden. Na de doortocht door de Schelfzee was er ook gezongen. Dat was het lied van de verlossing, de jubelzang van de bevrijding (Ex. 15; vgl. Rom. 8). Maar daarna was er geen lied meer gehoord tijdens de woestijnreis, afgezien van de afgodische beurtzang rond het gouden kalf (Ex. 32).

Hier klonk echter opnieuw een loflied in de woestijn, een beurtzang in verband met de bijzondere bron die de vorsten groeven. Dit danklied staat in schril contrast tot het begin van dit hoofdstuk, tot het geklaag en gemor van het ondankbare volk in de woestijn, dat de aanleiding vormde tot het voorval met de koperen slang. Toen klonk er protest naar aanleiding van het gebrek aan brood en water in de woestijn. Met het hemelse manna waren de Israëlieten niet meer tevreden; van die flauwe spijs walgden zij (Num. 21:5; vgl. 11:6).

Kennelijk was er ook weer gebrek aan water ontstaan. Het resultaat was een protesthouding tegen God en tegen Mozes.

De springbron waarin de HEERE enige tijd later voorzag, leidde echter tot spontane blijdschap, tot beurtzang en reidans. Er was al eerder een verandering ten goede opgetreden in de houding van het volk ten opzichte van Mozes. De Israëlieten waren tot inkeer gekomen en hadden hun opstandigheid beleden (Num. 21:7). Deze verandering in hun gezindheid mondde uit in dit lied, dat met recht als een geestelijk hoogtepunt van de woestijnreis kan worden gezien.

Men zong de bron een loflied toe: ‘Spring op, put’. Wij hebben al nagedacht over de betekenis van het opwellen of opspringen, in het licht van het gesprek van de Heere Jezus met de Samaritaanse vrouw. De springbron voorziet in de innerlijke dorst van de gelovige en bewerkt daardoor gevoelens van lof en dank jegens Christus en jegens God de Vader. De Bron van ons heil willen wij prijzen in onze liederen en gebeden. Dankbaarheid en aanbidding wellen op in het hart van de gelovige: zij *springen* op naar boven.

Maar de springbron in ons binnenste zorgt ook voor verfrissing in de omgeving, in de droge woestijn waar wij doorheen trekken. Stromen van levend water vloeien uit ons hart naar buiten en brengen nieuw leven in de wildernis (Joh. 7:37-39). Dan verandert zelfs het tranendal in een oord van bronnen (Ps. 84:7). Wij moeten echter wel éérst tot Christus komen om zelf te drinken en onze eigen dorst te lessen. Bovendien moeten wij ons steeds aan de Bron laven om anderen blijvend tot zegen te kunnen zijn.

DE BRON DIE DE VORSTEN GROEVEN

Christus is de Bron en Hij voorziet ons van levend water. Dat zien wij in type ook hier. Mozes moest het volk bijeenroepen en dan zou de HEERE Zelf voorzien in de nood: ‘Verzamel het volk en Ik zal hun water geven’ (Num. 21:16). Het levende water hebben wij niet aan onszelf te danken, maar aan Gods soevereine goedheid en aan het volbrachte werk van Christus. Dat hebben wij al eerder gezien.

Aan de andere kant is er toch ook de kant van onze persoonlijke verantwoordelijkheid, en die komt hier net zo goed naar voren. Want hoewel de HEERE het water gaf, vloeide het ditmaal niet uit de rots. Het ging hier om een bron die met eigen inspanning gegraven moest worden; er moest veel werk voor worden verzet. Maar het is mooi te zien dat dit werk gebeurde door de vorsten, door de edelen van het volk. Deze leiders schaamden zich niet voor dit nederige werk, maar zij zetten zich met heel hun waardigheid, met al hun autoriteit ervoor in. De scepter, de heersersstaf – het teken van hun gezag – werd zelfs gebruikt voor het goede doel. Zó werd de bron gegraven en het levende water aangeboord. En dit werd gememoreerd in het lied: ‘Put, die de vorsten gegraven hebben, die de edelen van het volk gedolven hebben, met een scepter, met hun staven’ (Num. 21:18).

Bij de bouw van de tabernakel zien wij eveneens een geweldige inzet van de kant van de vorsten van het volk (Ex. 35:27; Num. 7:2vv.). Zij brachten grote offers. Er is echter ook een negatief voorbeeld in de Bijbel. Dat vinden wij bij de herbouw van de muren en poorten van Jeruzalem in de tijd van Nehemia. Dan lezen wij dat de aanzienlijken, de vooraanstaanden onder de Tekoïeten hun schouders niet wilden

zetten onder de dienst van hun heren (Neh. 3:5). Zij wilden hun nek niet buigen om dat nederige en zware werk te doen.

Hoe is dat bij ons? Zijn wij tot dienst bereid? Staan wij klaar om ons volledig in te zetten voor Gods huis, voor Gods volk, voor de ‘watervoorziening’ tijdens de gezamenlijke reis naar het Vaderland? Dan zullen wij elkaar vinden bij de springbron.

*Zal 'k u weerzien bij de springbron,
bij des Heren heilfontein;
onder Jezus' uitverkorenen
en in Hem, uw Koning, rein?*

Lied 831 Joh. de Heer

Foto cover:

The Nile Delta, The Sinai Peninsula, and The Mediterranean Sea (apr 13, 3021)

<https://www.nasa.gov/sites/default/files/thumbnails/image/iss064e053173.jpg>

Distributie:

CBC 't Gulden Boek te Houten

Website: www.cbcboek.nl

E-mail: info@cbcboek.nl